

PERIMYKSEN TEORIASTA KÄYTÄNTÖÖN

Perunkirjoitus

Riitta Puska ja Mira Tauriainen

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma
Tradenomi (AMK)

2015

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja
hallinnon ala
Liiketalouden koulutusohjelma

Tekijä	Riitta Puska ja Mira Tauriainen	Vuosi	2015
Ohjaaja	Merja Mattila		
Työn nimi	Perimyksen teoriasta käytäntöön Perunkirjoitus		
Sivu- ja liitemäärä	57 + 10		

Opinnäytetyössä käsitellään perunkirjoituksen teoriaa ja sen käytäntöön soveltamista, perukirjaa. Keskeisiä perunkirjoituksessa esiintyviä teemoja ovat perimys, testamentti ja lesken asema. Tämän lisäksi opinnäytetyössä käsitellään muun muassa pesänselvitystä, ennakkoperintöä ja lahjaa. Rintaperilliset ja ottolapset perivät pääsääntöisesti vanhempansa. Lesken asema on turvattu lesken asumisoikeuden kautta. Perinnönjättäjä voi määrätä testamentilla omaisuudestaan, mutta lapsilla ja ottolapsilla on aina oikeus vähintään lakiosaan.

Euroopan Unionin alueella ja jokaisella alueen valtioilla on oma kansallinen perintöoikeutensa. Vapaa liikkumisoikeus on turvattu Euroopan Unionin kansalaisille. Tämän myötä muuttaminen ja asuminen toisen valtion alueella ovat yleistyneet. Uuden EU-asetuksen tarkoitus on yhtenäistää eri EU-valtioiden perimystä ja säädöksiä, erityisesti sitä, minkä valtion lainsäädäntöä tapauksiin sovelletaan.

Opinnäytetyö on selvitys perukirjan sisällön keskeisiin teemoihin liittyvään oikeuskirjallisuuteen ja oikeustapauksiin. Tämä perehdyttää lukijaa perunkirjoituksen ymmärtämiseen ja avaa perukirjan merkitystä. Tässä opinnäytetyössä kerrotaan lesken ja perinnönsaajien oikeuksista ja velvollisuuksista. Opinnäytetyön johtopäätöksenä voidaan todeta, että vaikka perunkirjoitusoppaita löytyy paljon, niin tarvitaan nimenomaan käytännönläheistä teorian avausta ja tulkintaa ja alkuperäistä tietoa säädöksistä.

Avainsanat perimysjärjestys, perunkirjoitus, lesken asema, testamentti, ennakkoperintö, lakiosa

School of
Business and Administration
Programme of Business Economics

Author	Riitta Puska and Mira Tauriainen	Year	2015
Supervisor(s)	Merja Mattila		
Subject of thesis	Succession from theory to practice An estate inventory		
Number of pages	57 + 10		

This thesis focuses on estate inventory theory and its application in practice. The key themes of the estate inventory are inheritance, testament and the widow's status. The winding up of an estate, advancement inheritance and gifts related to the inheritance are also covered in this thesis. The direct heirs and the adopted children will inherit their parents. The widow has a legal right to continue living in the deceased spouse's residence due to the widow's right of residence. The testator may determine to whom he wants to leave his inheritance but his children and adopted children are always entitled to a compulsory legal portion.

In the European Union each country has national inheritance rights of its own. Freedom of movement is a right guaranteed to the citizens of the European Union. As a result, moving and living in other member countries has become more common. Therefore, there will be a new EU regulation to standardize and harmonize the differences in inheritance rights across the EU.

This thesis studies the content of estate inventory based on legal literature and legal cases. The objective of this thesis is to help the reader to understand estate inventory and the heir's and the widow's legal rights and obligations to the inheritance. In conclusion, it can be stated that even though there are many guides to interpret legal literature for making an estate inventory, there is still a particular need for more practical guides to interpret legal literature and legislation that would help with the execution of an estate inventory.

Keywords order of succession, estate inventory, widow's rights, testament, advancement, compulsory legal portion

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	8
2	PERIMYSJÄRJESTYS	10
2.1	Parenteelit ja sovellettava laki.....	10
2.2	Rintaperilliset, ottolapset ja avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset	13
2.3	Toinen ja kolmas parenteeli	16
2.4	Valtion jäämistösäännös	17
2.5	Perintöoikeuden menetys	18
3	PERUNKIRJOITUS	20
3.1	Perunkirjoitukseen valmistautuminen.....	20
3.2	Perunkirjoituksessa tarvittavat asiakirjat	21
3.3	Perunkirjoitustilaisuus	22
3.4	Omaisuu den merkintä perukirjaan	23
4	TESTAMENTTI.....	25
4.1	Testamenttityypit.....	25
4.2	Testamentin tekeminen.....	25
4.3	Testamenttilajit.....	27
4.4	Esimerkkejä erilaisista testamenttimääräyksistä	28
4.5	Digitaalinen jäämistövarallisuus.....	30
5	LESKEN ASEMA	32
5.1	Lesken perintöoikeus ja määräämisvalta	32
5.2	Lesken hallintaoikeus.....	33
5.3	Lesken suojaaminen	34
5.4	Tasinkoprivilegi	35
6	PESÄNSELVITYS	37
6.1	Pesänselvitys ja tehtävät	37
6.2	Pesän haltuunotto	38
6.3	Yhteishallintoperiaate ja jakamaton kuolinpesä	39
6.4	Pesänselvittäjä.....	40
6.5	Viranomaiset jäämistöasioissa.....	42
7	ENNAKKOPERINTÖ, LAHJA JA PERINNÖSTÄ LUOPUMINEN	43
7.1	Ennakkoperintö.....	43
7.2	Lahja	43

7.3	Perinnöstä luopuminen	44
7.4	Perintöverosta lyhyesti.....	45
8	PERINNÖNJAKO EUROOPAN UNIONISSA 2015	47
8.1	Uusi EU:n perintöasetus (650/2012)	47
8.2	Eurooppalainen perintötodistus	48
9	POHDINTA	49
9.1	Käytännön vinkkejä perunkirjoitukseen.....	49
9.2	Testamentti käytännössä	51
9.3	Perintöveron vaikutuksia.....	52
	LÄHTEET	54
	LIITTEET	57

ALKUSANAT

Haluamme kiittää opinnäytetyömme ohjaajaa Merja Mattilaa ja kielenohjauksesta Paula Korteniemeä sekä abstrakti Ulla Lajunen-Tuokkoa.

Kiitämme lämpimästi kaikkia lähipiiriimme kuuluvia henkilöitä ja erityisesti perheenjäseniä, jotka ovat jaksaneet tukea meitä opinnäytetyömme aikana.

Rovaniemi 3.4.2015

Riitta Puska ja Mira Tauriainen

KÄYTETYT MERKIT JA LYHENTEET

AL	avioliittolaki
IsyysL	isyyslaki
Kela	kansaneläkelaitos
KKO	korkein oikeus
MK	maakaari
MML	maanmittauslaitos
PeL	Suomen perustuslaki
PK	perintökaari
VL	verolaki

1 JOHDANTO

Perunkirjoitus laaditaan jokaisen Suomessa vakituisesti asuneen henkilön kuoleman jälkeen, riippumatta jäämistön suuruudesta. Perunkirjoitus on perittävän varat ja velat -laskelma, joka toimii perintöverotuksen pohjana. Tämän perusteella voidaan määrittää perillisten laskennalliset perintöosuudet, joiden mukaan määrätään perintövero.

Opinnäytetyön tarkoituksena on helpottaa perunkirjoitukseen liittyvien asioiden hoitoa ja koota perukirjantekijälle teoriaa ja käytännön ohjeita. Opinnäytetyö on selvitys perintöoikeuteen liittyvästä oikeuskirjallisuudesta ja oikeustapauksista. Tämän työn tavoitteena on teorian soveltaminen käytäntöön. Pyrimme purkamaan lakitekstiä ymmärrettävämpään muotoon, jotta perunkirjoitusta laativa ja uskottu mies tunnistaa perintökaaren säädöksen merkityksen perukirjan sisällölle. Opinnäytetyössä perehdytään perunkirjoituksen merkitykseen ja avataan lesken ja perinnönsaajan oikeuksia ja asemaa.

Opinnäytetyön ensisijaisena tavoitteena on muokata se käytännön läheiseksi ohjeistukseksi perukirjan tekijöille. Perukirjan tekijä voi olla kuka vain, jopa ammattitaidoton kaikissa lakiasioissa. Tämä saattaa joskus aiheuttaa sen, että tulee erilaisia väärinkäsityksiä alkaen perimysjärjestyksestä veroasioihin. Aihe on mielenkiintoinen ja hyvin laaja. Mielestämme tämä aihe sopii hyvin päättämään lakipuolen opintomme ja tätä tietoa voimme käyttää hyödyksemme tulevaisuudessa monissa eri työpaikoissa ja elämäntilanteissa. Aihe on sellainen, johon jokainen meistä jossain elämän vaiheessa joutuu paneutumaan. Perunkirjoitukseen liittyviä asioita ja käsitteitä avataan asiaan liittyvien kuvioden, esimerkkien ja oikeustapausten kautta.

Opinnäytetyön rajauksen mukaisesti työhön otetaan perimyksen liittyvä oikeudellinen tieto, jota tarvitaan perunkirjoituksen taustatiedoksi. Ulkopuolelle jätetään esimerkiksi maatilaverotus, velkaisen kuolinpesän tarkempi tarkastelu ja sen perunkirjoitus, perintöverotuksen lähempi tarkastelu ja muut kuolemanvaraisjärjestelyt kuten syytinki. Nämä edellä mainitut asiat ovat laajuudeltaan hy-

vin isoja, joten ne vaatisivat opinnäytetyötä laajemman tutkimisen. Opinnäytetyössä keskitytään perimyksen pääsääntöihin ja vähemmälle huomiolle jäävät tapauskohtaisiin perinnönjakoihin liittyvät poikkeukset.

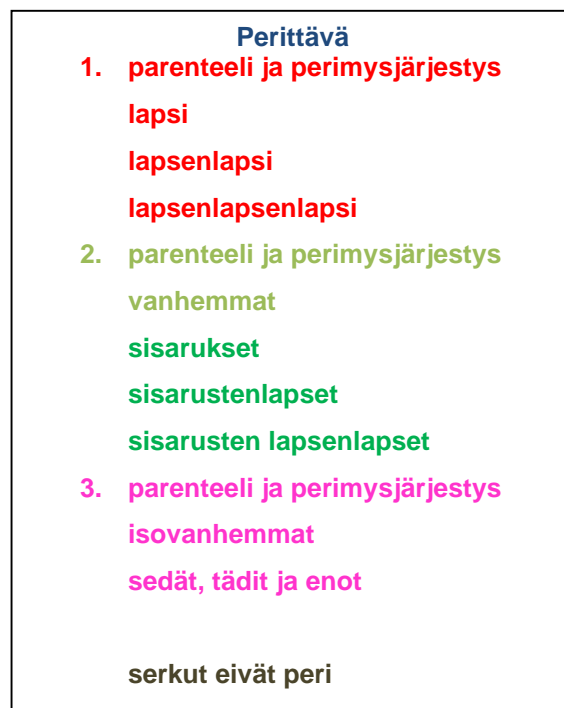
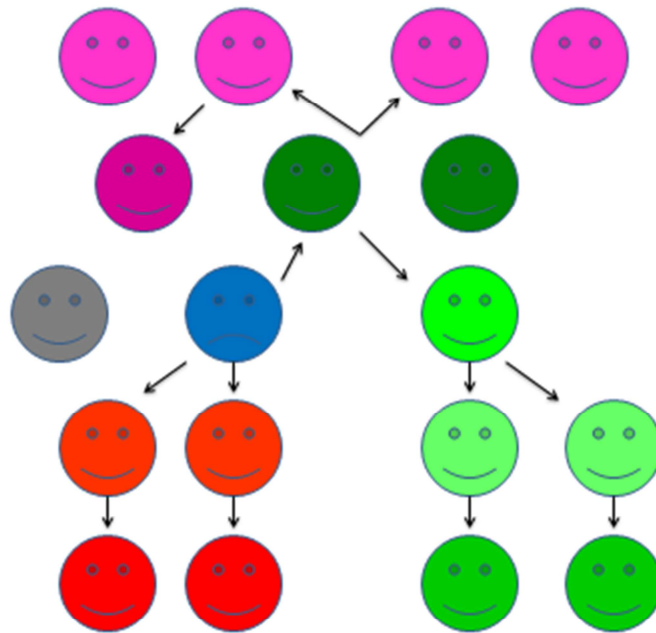
Opinnäytetyössä käsitellään lesken asemaa ja puolison perintöoikeutta sekä rintaperillisten ja muiden perintöön oikeuttavien omaisten ja testamentin kautta tulevaa perimisoikeutta. Lisäksi opinnäytetyössä käsitellään perinnöstä luopumista, ennakkoperintöä ja lakiosaa. Viranomaisilla on tärkeä rooli jäämistöasioissa. Heidän kanssaan joutuu tekemisiin perunkirjoituksen eri vaiheissa ja heiltä saa neuvoja ja ohjeistusta. Työssä käsitellään digitaalista jäämistöä, josta on muodostunut uusi omaisuuserä kuolinpesien jäämistössä. Tämän otimme mukaan sen vuoksi, koska se alkaa olla jo hyvin monissa kuolinpesissä ajankohdainen. Testamentti on oleellinen osa perimystä perunkirjoituksessa, mutta tässä opinnäytetyössä se ei ole pääasia, joten sen käsittely jää pinnalliseksi. Opinnäytetyössä tuodaan esille uusi EU-asetus, jonka tarkoitus on yhtenäistää eri EU-valtioiden perimystä.

2 PERIMYSJÄRJESTYS

2.1 Parenteelit ja sovellettava laki

Suomessa laillinen perimysjärjestys (Kuvio 1) on järjestetty kolmiportaallisesti parenteeleittain eli perimysryhmittäin. Tämän mukaan perinnön saajat on jaettu sukulaisuuden etäisyyden mukaisesti parenteeleiksi kutsuttuihin ryhmiin. Parenteelit ovat toisensa poissulkevia ryhmiä. Jos elossa on yksikin ensimmäiseen parenteeliin kuuluva perillinen, hän saa koko perinnön ja sulkee siis toisen parenteelin ja sitä etäisemmät parenteelit pois.

Ensimmäiseen parenteeliin kuuluvat rintaperilliset ja puoliso, toiseen ja kolmanteen muut sukulaiset. Näistä sekä mahdollisista poikkeuksista kerromme jäljempänä. Yhdellä lyhyellä lauseella voi tiivistää perimysjärjestyksen: Serkku ei peri. Kaikki muut lähemmät sukulaiset voivat sitä vastoin olla perillisiä. (Norri 2010, 81.) Lesken asemaa käsittelemme omana lukunaan sen laajuudesta johtuen, mutta tässä mainittakoon, että leski perii koko omaisuuden, jos rintaperillisiä ei ole, eikä yleistestamentilla ole toisin määrätty, perintökaaren (PK) 3 luku (PK 5.2.1965/40).

Kuvio 1. Perimysjärjestys

Lähtökohtaisesti sovellettavat lait on perintökaari, avioliittolaki ja isyyslaki. Näitä lakeja sovelletaan kaikkiin Suomessa asuviin Suomen kansalaisiin. (Aarnio & Kangas 2000, 44.) PK:n 1. luvun 1–3 § mukaan periä voi vain se, joka elää perittäväen kuolinhetkellä; kuitenkin periköön sitä ennen siitetty lapsi, jos tämä sit-

temmin syntyy elävänä. Jos perillinen on kuollut eikä voida todistaa, että hän on elänyt perittävän jälkeen, katsottakoon hänen kuolleen ennen perittävää. Ulkomaalaisella on Suomessa yhtäläinen oikeus perinnön saamiseen kuin Suomen kansalaisella. Sellaisen valtion kansalaisen kohdalla, jossa Suomen kansalaisella ei ole perintöoikeutta tai jossa hän on perinnön saajana huonommassa asemassa kuin kotimaan kansalainen, voidaan asetuksella säätää vastaava rajoitus. (PK 5.2.1965/40.)

Jos perittävä on määrännyt, että hänen jäämistönsä pitää jakaa sen valtion lain mukaan, jonka kansalainen hän oli tämän määräyksen antohetkellä tai kuollessaan tai aiemman vieraan valtion kotipaikan mukaan, on tästä annettava määräys (Aarnio & Kangas 2009, 57). PK 26 luvun 6 §:n mukaan perittävä voi määrätä perimyksen sovellettavasta laista siten kuin 2 momentissa säädetään. Määräys on annettava testamentille säädetyssä muodossa, jotta se olisi pätevä. Harkittaessa, onko määräys annettu oikeassa muodossa, on sovellettava, mitä 9 §:ssä säädetään testamentin muodosta. (PK 5.2.1965/40.)

Sovellettavaksi voidaan määrätä:

- 1) sen valtion laki, jonka kansalainen perittävä on määräystä antaessaan tai kuollessaan; tai
- 2) sen valtion laki, jossa perittävällä on määräystä antaessaan tai kuollessaan kotipaikka, taikka jossa hänellä on aikaisemmin ollut kotipaikka.

Jos perittävä on määräystä antaessaan avioliitossa, sovellettavaksi voidaan lisäksi määrätä sen valtion laki, jota on sovellettava avioliiton varallisuussuhteisiin. Määräyksen peruuttaminen on tehtävä testamentin peruuttamista koskevia muotovaatimuksia noudattaen, jotta se olisi pätevä. (PK 5.2.1965/40.)

2.2 Rintaperilliset, ottolapset ja avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset

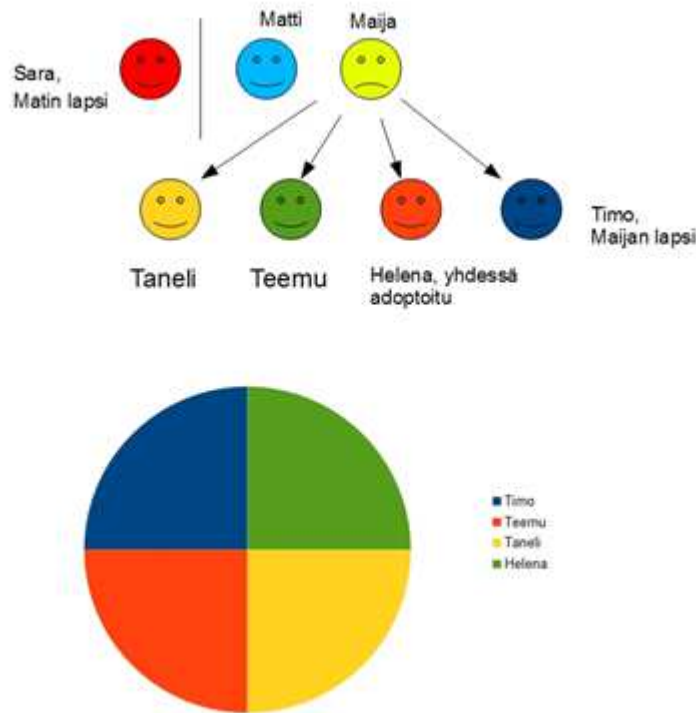
Ensimmäiseen parenteeliin kuuluvat rintaperilliset. Näitä ovat vainajan avio- sekä tunnustetut lapset, lapsenlapset, lapsenlapsenlapset jne. (Puronen 2011, 18.) Parenteelissa on sijaisperimys oikeus eli puhutaan sijaantulo perillisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että mahdollisen kuolleen lapsen jälkeläiset tulevat hänen sijaansa ja jokainen haara saa perinnöstä yhtä suuren osan. Aina läheisempi rintaperillinen perii vainajan. Kaukaisempi rintaperillinen perii vain, jos se läheisempi rintaperillinen on kuollut. (Norri 2010, 84.) Rintaperillisen oikeus edellyttää aina oikeudellisesti pätevää lapsen ja vanhemman suhdetta (Aarnio & Kangas 2000, 45).

Nykyisen lain mukaan ottolapsen perintöoikeus kummankin vanhemman suuntaan on sama kuin muillakin lapsilla, eli ottolapsi perii ottovanhempansa siinä kuin muut lapset. Vastaavasti ottolapsi ei peri luonnollisia vanhempiaan eikä päinvastoin. Adoptio katkaisee juridiset sukulaisuussuhteet. Nämä säännöt ovat voimassa sellaisilla ottolapsilla, joista tuomioistuimen päätös on annettu 1.1.1980 jälkeen. Sitä ennen perustetuissa ottolapsisuhteissa noudatetaan vanhaa lakia. Vanhan lain mukaan ottolapsi perii vanhempansa, mutta sen pidemmälle perimys ei ulotu. Jos ottolapsi kuolee ennen ottovanhempiaan ja ottolapselta jää lapsia, nämä perivät kuolleen vanhempansa ottovanhemman. Ottovanhempi perii ottolapsen, jos tämä kuolee ensin eikä hänellä ole rintaperillisiä. Tässäkään perimys ei ulotu tämän pidemmälle. Yksi poikkeus tässä kuitenkin on: Jos ottolapsi on saanut perintönä, testamentilla tai lahjana luonnollisilta sukulaisiltaan, menee perintönä näille eikä ottovanhemmille. (Norri 2010, 86.)

Esimerkki 1. Perimyksestä uusperheessä

Maijan perheessä on neljänlaisia lapsia. Timo on aikaisemmasta avioliitosta ja lapsen isyys on aikanaan vahvistettu. Teemu ja Taneli ovat puolison Matin kanssa yhteisiä lapsia ja Helena on yhdessä adoptoitu. Sara on miehen aikaisemmasta avioliitosta. Maijan kuollessa häneltä jäävä perintö menee yhtä suurin osuuksin Timolle, Teemulle, Tanelille ja Helenalle. Sara ei saa mitään, jos ei ole tes-

tamenttia tai muuta säädöstä. Hän ei ole myöskään kuolinpesän osakas (Kuvio 2).

Kuvio 2. Perimysjärjestys uusperheessä

Ottolapsisuhde, joka on perustettu vanhan lain aikaan, ei perustanut sukulaisuussuhdetta ottovanhemman sukulaisten ja ottolapsen eikä myöskään ottolapsen sukulaisten ja ottovanhemman välille. Tämä toteutui vasta 1.1.1980 jälkeen. Tuomioistuimella on oikeus hakemuksesta siirtää vanhan lain mukaisen ottolapsi perimyksen uuden lain alaisuuteen. (Norri 2010, 89.)

Esimerkki 2. Ottolapsen perimyksestä

Avioparilla oli kaksi ottolasta. Heidän kuoltuaan olivat ottolapset perineet ottovanhempiensa omaisuuden. Toinen ottolapsista kuoli ja perinnönjaossa oli kysymys siitä, kuka perisi hänen ottovanhemmitaan saamansa omaisuuden, jota myös elossa oleva ottosisar vaati. Korkein oikeus totesi, että ennen 1.1.1980 voimassa olleen ottolapsilain mukaan samojen ottovanhempien ottolapsia ei ole määrätty

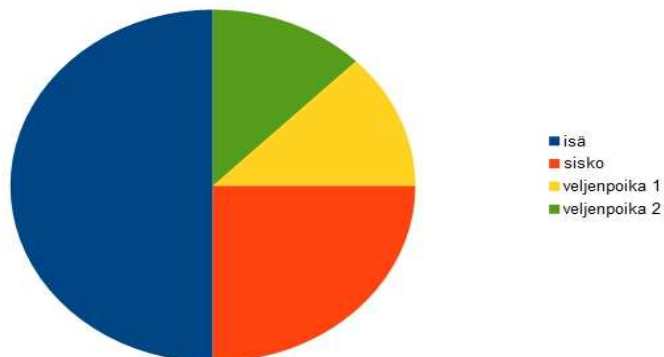
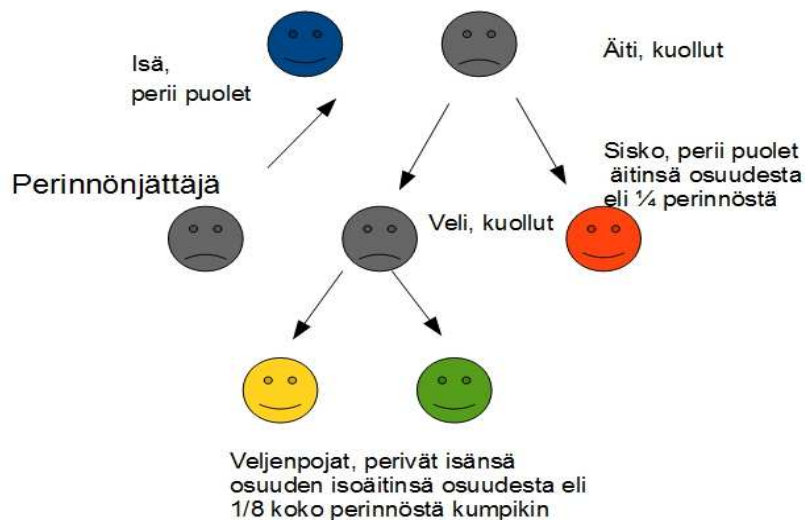
toistensa perillisiksi. Tämän mukaan ottosisaren vaatimus hylättiin. (KKO 1989:40.)

Avioliiton ulkopuolella syntyneellä lapsella on samanlainen perintöoikeus kuin aviolapsellakin (Norri 2010, 86). Tämä on kiistatonta, jos lapsi on syntynyt 1.10.1976 tai myöhemmin avioliiton ulkopuolella ja isyys on tunnustettu tai vahvistettu kanneteitse. Jos lapsi taas vastaavasti on syntynyt ennen 1.10.1976, jolloin tuli voimaan lapsilainsäädäntö, niin tällöin lapsen oikeudellinen asema määräytyy avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia koskevan lain (173/1922) sekä syntyperälain (409/1957) mukaan. Jos lapsen isä on tunnustanut isyytensä, lapsi on saanut aviolapsen aseman, muussa tapauksessa lapsi on saanut aviolapsen aseman vain äitiinsä. Isä on voitu määrätä näissä tapauksissa ainoastaan elatusvelvolliseksi. Tämä ei perustanut perimyoikeutta. (Puronen 2011, 19.)

Kihlalapsi, joka syntyi ennen lapsilainsäädännön voimaantuloa, on tunnustetun lapsen asemassa. Isyyslaki vahvistettiin vuonna 1975 ja voimaan tullessa lokakuussa 1976, kihlalapsen asemaa koskevat säännökset kumottiin ja lapsen asema perimyksessä ratkaistaan nykyisin isyyslain mukaan. (Puronen 2011,19.) Tähänkin lakiin on tulossa muutoksia vuoden 2016 alussa, kun eduskunta hyväksyi uuden isyyslain 15.12.2014. Muutoksia nykyiseen lakiin tulee siitä, että jos lapsen isyys ei määräydy äidin avioliiton nojalla, isyyden voi tunnustaa jo ennen lapsen syntymää äitiysneuvolakäynnin yhteydessä. Myös lapsen yhteishuollon sopimuksen voi tehdä samalla. Lastenvalvojalle annetaan oikeus keskeyttää isyyden selvittäminen, äidiltä tämä oikeus vastustaa selvitystä otetaan pois. Jos mies pitää itseään isänä, hänellä on oikeus nostaa kanne isyyden vahvistamisesta, vaikka ei tunnustaisi isyyttään. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden kanneoikeus isyyden vahvistamiseksi ei ole enää aikarajattu ja heillä on tasa-arvoinen perintöoikeus. Perintöoikeutta ei ole, jos perittävä henkilö on kuollut ennen 31.12.2012. Tämän tarkoituksena on rajata lain mahdollisia taannehtivia vaikutuksia jo tehtyihin perinnönjakoihin. (Oikeusministeriö, 2015.)

2.3 Toinen ja kolmas parenteeli

PK:n 2. luvun 2–3 § käsittelevät toista ja kolmatta parenteelia. Jos vainajalla ei ole rintaperillisiä tai leskeä, perintö menee toiseen parenteeliin. Tämän parenteelin muodostavat perittävän isä ja äiti sekä heidän rintaperillisensä. Myös tässä parenteelissa sijaisperimyoikeus on rajaton. Sisar- ja velipuolet sekä näiden jälkeläiset perivät vain omille vanhemmilleen kuuluneet osuudet (Kuvio 3). Toisessa parenteelissa ei ole lakiosaa. (Norri 2010, 92; PK 5.2.1965/40.)

Kuvio 3. Sijaisperimyksenä rintaperilliset

Jos ensimmäiseen tai toiseen parenteeliin kuuluvia perillisiä ei ole, niin perintö menee kolmanteen parenteeliin. Tähän kuuluvat isovanhemmat ja heidän lapsensa eli tädit, enot ja sedät. Tässä parenteelissa ei ole tämän laajempaa sijaisperimisoikeutta. Kolmannessa parenteelissa ei ole lakiosaa. (Norri 2010, 92.)

Jos perittävällä ei ole jäänyt rintaperillistä tai aviopuolisoa, saavat PK:n 2. luvun 2 § mukaan hänen isänsä ja äitinsä kumpainenkin puolet perinnöstä. Milloin isä tai äiti on kuollut, jakavat perittävän veljet ja sisaret hänen osansa. Kuolleen veljen tai sisaren sijaan tulevat hänen jälkeläisensä, ja joka haara saa yhtä suuren osan. Jollei veljiä tai sisaria tahi heidän jälkeläisiään ole, mutta jompikumpi perittävän vanhemmista elää, saa tämä koko perinnön. Jos perittävältä on jäänyt veli- tai sisarpuolia, saavat he yhdessä täysiveljien ja -sisarien kanssa osansa siitä, mikä olisi ollut heidän isälleen tai äidilleen tuleva. Jollei täysiveljiä tai -sisaria tahi heidän jälkeläisiään ole ja molemmat vanhemmat ovat kuolleet, saavat veli- ja sisarpuolet koko perinnön. Kuolleen veli- tai sisarpuolen sijaan tulevat hänen jälkeläisensä. (PK 5.2.1965/40.)

Esimerkki 3. Kolmannen parenteelin perimys

Lähin sukulainen saa koko perinnön. Esimerkiksi tilanteessa, jossa perittävä on naimaton ja lapseton, hänen vanhempansa ovat kuolleet ja sisaruksia ei ole, perintö menee isovanhempien parenteeliin. Jos elossa on vain yksi isovanhempi, saa hän koko perinnön, eikä siitä jaeta mitään esimerkiksi tädeille, sedille ja enoille, vaikka he eläisivätkin.

2.4 Valtion jäämistösäännös

Jos kaikki perimään oikeutetut sukulaiset ja omaiset ovat kuolleet tai niitä ei ole eikä vainaja ole tehnyt testamenttia, niin perintö menee valtiolle. Tällöin valtio saa päättää, mitä sen kanssa tekee. Perintö voidaan luovuttaa joko kokonaan tai osaksi kunnalle, missä perittävä viimeksi asui tai sille kunnalle, jossa omaisuus sijaitsee. Valtio voi myös luovuttaa perintöä perittävän kaukaisemmille su-

kulaisille tai läheisille, jos sitä olosuhteisiin katsoen voidaan pitää kohtuullisena. (Norri 2010, 99.)

Tietoa löytyy internetsivulta osoitteesta http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Kansalaisille_ja_yhteisoille/Perillisitta_kuolleiden_jaamistot, jossa voi tehdä ilmoituksen valtiokonttorille perillisittä kuolleesta henkilöstä. Sieltä löytyvät selkeät ohjeet, kuinka tällaisessa tilanteessa pitää menetellä.

2.5 Perintöoikeuden menetyks

PK:n 15. luku käsittelee perintöoikeuden menetyksä. Tällaisia yleisiä esteitä, joiden vuoksi perintöoikeus jää syntymättä ovat:

- perittävän surmaaminen 1 § ja 3 §, älköön kukaan saako perintöä tai testamenttia sen jälkeen, jonka kuoleman hän on tahallisesti aiheuttanut rikollisella teolla. Jos 1 momentissa tarkoitettu rikos on kohdistunut perittävän perilliseen tai testamentin saajaan, ei rikoksentekijällä ole parempaa oikeutta kuin hänellä olisi ollut surmatun eläessä. Mitä 1 ja 2 §:ssä on sanottu, sovelletaan myös siihen, joka on ollut osallinen niissä tarkoitettuun tekoon. (PK 5.2.1965/40.)
- testamentin hävittäminen tai salaaminen 2 §, jos joku on tahallansa hävittänyt tai salannut perittävän testamentin, voi oikeus julistaa hänet kokonaan tai osaksi menettäneeksi oikeutensa perinnön tai testamentin saamiseen tämän jälkeen (PK 5.2.1965/40).
- perinnöttömäksi tekeminen 4 §, sen estämättä, mitä perillisen oikeudesta lakiosaan on säädetty, perittävä voi tehdä perillisen perinnöttömäksi, jos tämä on tahallisella rikoksella syvästi loukannut perittävää, hänen perimispolvessa olevaa sukulaistaan, ottolastaan tai tämän jälkeläistä. Sama on laki, jos perillinen jatkuvasti viettää kunniatonta tai epäsiiveellistä elämää. Perinnöttömäksi tekemisestä on määrättävä testamentissa ja sa-

malla mainittava määräyksen peruste. Peruste on sen toteennäytettävä, joka vetoaa tähän määräykseen. (PK 5.2.1965/40.)

Esimerkki 4. Perintöoikeuden menetyk

A ja B olivat jo jonkin aikaa suunnitelleet B:n aviomiehen C:n surmaamista. B ilmoitti puhelimitse A:lle kun tilaisuus koitti ja he sopivat surmaamisesta jo samalle illalle. Sopimuksen mukaisesti A surmasi C:n B:n osallistumatta tekoon. B, jonka katsottiin sopimalla A:n kanssa surmateosta, saaneen tämän ryhtymään vakaasta harkinnasta tapahtuneeseen C:n surmaamiseen, tuomittiin rangaistukseen yllytyksestä murhaan. Tämän vuoksi B menettää PK 3. luvun mukaisen oikeutensa C:n jälkeen. (KKO 1983 II 61.)

Esimerkki 5. Rikos ja perintöoikeuden menetyk

Perillisen, joka surmatessaan molemmat vanhempansa oli ollut mielisairauden vuoksi ymmärrystä vailla ja siten syyntakeeton, ei katsottu aiheuttaneen perittävien kuolemaa perintökaaren 15 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla tahallisesti rikollisella teolla. Sen vuoksi hän ei näiden tekojen perusteella ollut menettänyt oikeuttaan perintöön vanhempiensa jälkeen. (KKO 1994:120.)

3 PERUNKIRJOITUS

3.1 Perunkirjoitukseen valmistautuminen

Perunkirjoituksen laatimista määrittävät verolain (VL) säädökset ja perintökaari (PK). Perunkirjoituksessa selvitetään kuolinpesään kuuluva varallisuus ja velat (PK 20). Perintöveroa koskevat säännökset löytyvät perintöverolaista. Perintövero määräytyy perukirjan perusteella. (Norri 2010, 327.)

Perunkirjoitus on pidettävä kolmen kuukauden kuluessa kuolemasta (PK 20:1). Määräajan ylittyessä on vaarana perintöveron korotus osakkaalle, joka olisi voinut tehdä perunkirjoituksen. Kirjallisella hakemuksella perunkirjoitukseen voi hakea lisää aikaa alueella perintöverotuksesta vastaavalta veroviranomaiselta. Liitteenä löytyy mallihakemus perunkirjoitusajan pidentämiseksi. Hakemuksen voi jättää paikalliseen veroviraston toimipisteeseen. (Norri 2010, 327.)

Perunkirjoitusvelvollisuutta kutsutaan jäämistöoikeudelliseksi velvoitteeksi, jossa määrätään yksilön kuoleman varallisuus oikeudellisten asioiden selvittämistä. Jäämistöoikeudessa keskeisiä periaatteita ovat esimerkiksi testamenttausvapaus, sopimusvapaus (yksimielisyyden periaate) ja henkilöllisen yhdenvertaisuuden periaate. Verotoimistolle toimitetaan perukirja kuukauden kuluessa perunkirjoituksen tekemisestä perintöverotuksen toimittamista varten. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 66–69.)

Perunkirjoituksesta vastaa yleensä henkilö, jonka hallussa jäämistöomaisuus on. Perunkirjoitukselle määrätään aika ja paikka. Uskottu mies toimeksi saaneena voi kutsua pesänosakkaat perunkirjoitukseen. Pesän varojen ja velkojen ilmoittaminen kuuluu pesän osakkaalle ja pesän ilmoittajana voi toimia useampikin pesän osakas. Perunkirjoitukseen on todistettavasti kutsuttava vainajan puoliso tai parisuhdekumppani, perilliset ja yleistestamentin saajat. Erityistestamentin saaja on hyvä kutsua mukaan, jos erityistestamentilla määrätään isoa osaa omaisuudesta. Kutsu perunkirjoitukseen on toimitettava valtiolle, jos serkku lähempää sukulaista ei ole. Valtiokonttori edustaa valtiota. Perunkirjoitusta

varten on valittava kaksi uskottua miestä. (Norri 2010, 329–331.) Uskottujen miesten pitää olla täysi-ikäisiä ja he eivät saa olla vajaavaltaisia. Heidän täytyy hoitaa itse omat taloudelliset asiansa. Lisäksi on suositeltavaa, että he ovat puolueettomia ja ainakin toinen tietää perintö- ja verolainsäädännöstä. (Koponen 2013, 33.)

3.2 Perunkirjoituksessa tarvittavat asiakirjat

Vainajasta tarvitaan katkeamaton sukuselvitys viidestätoista ikävuodesta lähtien. Jos tämä oli lapseton, silloin hankitaan katkeamaton sukuselvitys vainajan vanhemmista alkaen seurakunnista, joihin vanhemmat ovat kuuluneet viidestätoista vuoden iästä lähtien. Tämä tarvitaan, koska vainajan, jolla ei ole rintaperillisiä eikä aviopuolisoa, perivät vanhemmat. (Norri 2010, 342.)

Maistraatti tarjoaa sukuselvityspalvelua. Pesän jäämistöä laskettaessa tarvitaan kaikki laskut ja kuitit, mitkä ovat aiheutuneet hautajaisten järjestämisestä. Hautajaisten järjestämiseen voidaan käyttää pesän varoja kohtuullisessa määrin huomioiden pesän varallisuusasema. Perukirjaa varten tarvitaan tieto (lasku/kuitti) perinnönjättäjän elinaikana syntyneistä veloista ja laskuista sekä niihin liittyvät maksukuitit vainajan elinajalta ym. kuitit, jotka on maksettu kuoleman jälkeen. Kuittien ja laskujen avulla selvitetään luotettavasti pesän kulut ja velat. (Norri 2010, 332–333.)

Lisäksi tarvitaan mahdollisesti olemassa olevat seuraavat asiakirjat:

- vainajan tekemä testamentti
- aikaisemmin kuolleen puolison jälkeen tehty perukirja
- mahdolliset omaisuuden ositukset (aiempi avioliitto, ero tms.)
- mahdollinen avioehtosopimus, lahjakirjat → tieto ennakkoperinnöstä
- vainajan ja hänen puolisonsa lainhuudot ja jäljennökset asunto-osakekirjoista tai vaihtoehtoisesti isännöitsijän todistus
- mahdolliset omaisuuden arviokirjat

- luettelo arvo-omaisuudesta ja immateriaaliomaisuudesta
- osuudet kuolinpesiin tai yrityksiin (tarvitaan arvonmääritys)
- rekisteriotteet
- viimeinen veroilmoitusjäljennös
- saldotodistuksen kaikista vainajan ja puolison talletuksista kuolinpäivään laskettuine korkoineen
- saldotodistukset veloista ja muista vastuista esimerkiksi panttaukset, takaukset
- tallelokeron avauspöytäkirja

Pesänosakkailta on erikseen oikeus saada tieto pankkilokeron sisällöstä, jos vainajalla on ollut hallussaan pankkilokero. Pesänosakkaan on todistettava oikeutensa esittämällä vainajan sukuselvitys pankille. (Norri 2010, 332–333.) Tallelokero avataan ja luetteloidaan yhdessä pesän osakkaan ja kahden pankin edustajan läsnä ollessa. (Handelsbanken, 7.3.2015).

3.3 Perunkirjoitustilaisuus

Perunkirjoitustilaisuuteen saapuminen on vapaaehtoista. Pesän osakkailla on mahdollisuus valtuuttaa haluamansa edustaja valtakirjalla oikeutensa varmistamiseksi. Ainoastaan pesänilmoittajalla on velvollisuus olla läsnä perunkirjoitustilaisuudessa. Yleensä leski ja lapset osallistuvat perunkirjoitustilaisuuteen. Samalla voidaan keskustella kuolinpesän sisällöstä ja sen käyvästä arvosta sekä pesän velkojen ja niiden maksujen selvittämisestä sekä tulevasta perinnönjaosta. Mikäli kuolinpesällä on varallisuutta, joka vaatii hoitamista, tulisi sen hoitaminen järjestää yhteisymmärryksessä pesään kuuluvien kanssa. (Norri 2010, 334–335.)

Vanhemmat ovat alaikäisen lapsensa holhoojia eli edunvalvojia. He voivat edustaa lastaan perunkirjoituksessa, jos siihen ei liity eturistiriidan mahdollisuutta. Yleensä eturistiriitaa esiintyy, jolloin tulee hankkia edunvalvojan sijainen.

Tämä varmistaa sen, ettei tule epäselvyyksiä ja ristiriitoja lesken nojautuessa lain suomaan lesken turvaan. Jo lesken turvalla voi olla kaventava vaikutus lesken ja lapsen etujen välille. (Norri 2010, 340.)

3.4 Omaisuuden merkintä perukirjaan

Perittävän omaisuus merkitään sellaisena kuin se oli perittävän kuolinhetkellä. Ei ole merkitystä sillä, onko omaisuus kiinteää vai irtainta. Perintöverotuksen piiriin kuuluu ulkomailla ja Suomessa oleva perittävän omaisuus. Kaikki omaisuus, muun muassa ulkomaiset pankkitalletukset, osakeomistukset ja lomiasunnot yms. on yksilöitävä täsmällisyysperiaatetta noudattaen. (Aarnio 2011, 149.)

Perukirjaan merkitään myös eloonjääneen puolison tai rekisteröidyssä parisuhteessa parisuhdekumppanin varat ja velat. Perukirjan jäljennös on liitettävä perukirjan liitteeksi ensiksi kuolleen puolison jälkeen tehdystä perunkirjoituksesta. Verotoimisto toimittaa perintöverotuksen perukirjan pohjalta. Perintövero on sitä suurempi mitä suurempi on omaisuuden arvo. Poistohintamenetelmällä hinnoitellaan autot ja niihin verrattavat esineet. Käyttöönottovuotena poisto on 25 % ja samoin poistetaan seuraavina vuosina 25 % edellisen vuoden jäännöksestä. Kiinteistöt ja asunto-osakkeet merkitään perukirjaan käyvän arvon mukaisesti. Tässä voidaan myös tehdä verosuunnittelua. (Norri 2010, 338–339.) Liitteenä on perukirjamalli.

Perittävän henkilön kiinteistöomistukset ja niihin liittyvät kiinnitykset selviävät maanmittauslaitokselta (MML), josta saadaan lainhuutotodistus, vuokraoikeustodistus, rasiustodistus ja kiinteistörekisteriote. Selvennyslainhuuto kannattaa hakea perunkirjoituksen jälkeen, koska se helpottaa kiinteistön asioiden hoitoa ja myyntiä. Kiinteistön myynnissä ei tarvitse kiinteistön ostajalle antaa perukirjoja, koska pesän osakkaat selviävät selvennyslainhuutoasiakirjasta. Kuolinpesä voi toimittaa myös itse perukirjan maanmittauslaitokselle, kopio perukirjasta riittää. (MML 28.2.2015.)

Kiinteistön arvoa määritettäessä on tärkeää tietää kiinteistön sijainti, kunto, rakennuksen materiaali, valmistusvuosi, peruskorjaukset, huoneiden lukumäärä, pinta-ala ja käyttötarkoitus, koska nämä kaikki vaikuttavat kiinteistön hinta-arvioon. Merkittävä kiinteistön arvoon vaikuttava seikka on paikkakunnalla vallitseva markkinatilanne. Asuinkiinteistöjen ja asuinhuoneistojen arvon määrittelyssä käytetään yleisesti kauppaa-arvomenetelmää. Vastaavien kohteiden toteutunutta kauppahintaa verrataan arvioitavaan kohteeseen. Kustannusarvomenetelmä puolestaan vastaa kohteen todennäköisiä rakentamiskustannuksia. Kustannusarvolla, jossa huomioidaan ikä ja kunto arvioidaan samankaltaisten todennäköisten rakennuskustannusten mukaisesti määriteltyä arvoa. Käypä arvo tarkoittaa arvoa, joka vastaavalla kohteella on paikkakunnalla. Se on lähialueella myytyjen kohteiden keskimääräinen hintataso. Liike- ja toimistotilojen arvioinnissa käytetään tuottoarvomenetelmää. Kiinteistöt arvioidaan tässä tapauksessa nettovuokratuoton perusteella. (Kasso 2011, 245–248.)

Laskelma tuottoarvomenetelmästä:

Vuokratuotto kuukaudessa	1 200 €
- hoitokulut	150 €
Nettotuotto	1 050 €
Vuodessa (12 x 1 050 €)	12 600 €

Arvioidaan tuottoprosentiksi 10 %, jolloin saadaan vuotuisen nettotuoton avulla tuottoarvoksi 126 000 € (12 600/0.10). Tuottoarvomenetelmällä omaisuuden arvo määritellään saatavan tuoton ja tuotto-odotuksen mukaan. (Kasso 2011, 245–251.)

4 TESTAMENTTI

4.1 Testamenttityypit

Testamenteja on erityyppisiä. Testamentilla määrätään, miten perinnönjättäjän omaisuus jaetaan kuoleman jälkeen. Yleistestamentin saajan perintöosa määräytyy suhteellisesti samansuuruisena kaikkien perillisten kesken. Erityisjätkisäädöksen eli legaatin saajan oikeus määräytyy niin, että siinä omaisuuslaji ja saaja nimitetään. Oikeuskirjallisuudessa puhutaan mm. rahalegaateista, esinelegaaateista ja testeenteista. Legaatin edunsaaja ei ole vastuussa perittävän veloista, eikä ole perunkirjoitusvelvollinen. Yleistestamentin edunsaajalla on pesänosakkaan oikeudet ja velvollisuudet. (Mikkola 2010, 99.)

Testamentit voidaan luokitella sen mukaan, millaisen määräämisvallan testamentintekijä on edunsaajalle antanut. Omistusoikeustestamentti antaa testamentin edunsaajalle kokonaisvaltaisen määrääsvallan. Käyttö- eli hallintaoikeustestamentti tarkoittaa, että testamentin edunsaaja saa elinaikanaan hallita omaisuutta sekä nauttia omaisuuden tuotosta ja koroista. Hallintaoikeustestamentissa omistusoikeus siirtyy perinnönsaajalle, mutta hallintaoikeus omaisuuteen vasta kun hallintaoikeuden omistaja kuolee. (Mikkola 2010, 99–100.)

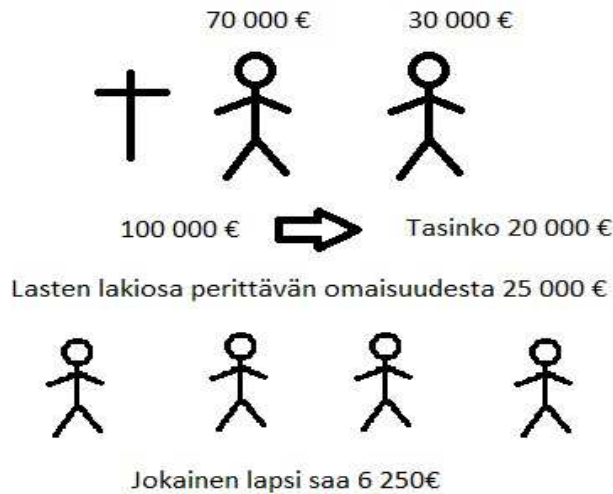
4.2 Testamentin tekeminen

Nykyisen avioliittolain mukaan perittäväällä on oikeus määrätä testamentin sisälöstä. Omaisuus ei ole yhteistä, vaan sen henkilön, joka omistaa sen. Siinä on kyse omaisuuden erillisyydestä, joka tarkoittaa, että avioliitto ei luo toiselle puolisolle omistusoikeutta toisen puolison omaisuuteen. Avio-oikeus toisen omaisuuteen realisoituu avioliiton päättymiseen, toisin sanoen avioeroon tai puolison kuolemaan. On myös huomioitava mahdollinen avioehto. Mahdollinen avioehto puolisoitten välillä sulkee avio-oikeuden toisen omaisuuteen sopimuksen mukaisesti. (Norri 2010, 119.)

Jokaisella on oikeus määrätä omasta vapaasta tahdosta omaisuudestaan muun muassa testamentilla. Se tarkoittaa, että miten perinnönjättäjä haluaa jakaa omaa omaisuuttaan, missä suhteessa, miten ja kenelle. Usein jäämistösuunnitteluun liittyy myös verosuunnittelu. (Norri 2010, 120.) Testamentin voi laatia jokin itse, mutta allekirjoitettaessa testamenttia allekirjoittajan ja kahden esteettömän todistajan tulee olla yhtä aikaa paikalla (Aarnio 2011, 58). Suositeltavampaa on antaa testamentin laatiminen lakiasiantuntijan tehtäväksi. Kannattaa huomioida, että perinnönjättäjän todellinen tahto tulee oikein muotoiltua. Olosuhteet omaisuuden ja perinnönjättäjän tahdon suhteen voivat muuttua oleellisesti aikojen kuluessa. Perinnönjättäjä voi mitätöidä tai muuttaa testamenttinsa milloin tahansa. Jos testamentteja on useita, niin viimeisin on voimassa. Uutta jälkisäädöstä tehtäessä tulee huomioida aiemmat testamentit, varmistaa niiden voimassa pysyminen tai mitätöinti osin tai kokonaan. (Luento perhe- ja perintöoikeus 2012.) Perinnönjättäjä ei pääsääntöisesti voi pysyvästi määrätä perillisen lakiosasta. Rintaperillisellä on oikeus lakiosaan, joka on puolet perintökaaren mukaan laskettavasta perinnöstä.

Esimerkki 6. Testamentti ja tasinko perimyksessä

Perittävällä A oli netto-omaisuutta nimissään 70 000 €. Puolisoiden yhteinen netto-omaisuus oli 100 000 € eli puoliso B:llä oli omissa nimissään 30 000 €. Heillä ei ollut avioehtosopimusta. Heillä oli lapset C, D, E ja F. Leski saa avio-oikeuden perusteella tasinkona 20 000 € omissa nimissään olevan omaisuuden lisäksi. Lasten lakiosa on puolet perittävä A:n omaisuudesta eli 25 000 €. Jokaisen lapsen lakiosa on 6 250 €. Jos testamenttia ei ole tehty, niin lapset saavat perinnöksi lakiosansa eli yhteensä 25 000 € ja perittävän omaisuuden 25 000 €. (Koponen 2013, 43.) (Kuvio 4).

Kuvio 4. Perimys ja lakiosa

4.3 Testamenttilajit

Yleisin testamenttilaji on keskinäinen testamentti, joka tarkoittaa kahden henkilön keskinäistä määräystä, että jäljelle jäävä saa molempien omaisuuden toisen kuoltua. Keskinäistä testamenttia voi käyttää muutkin toisilleen läheiset ihmiset kuin aviopuolisot. Keskinäisen testamentin päätarkoitus on se, että omaisuus menee leskelle kokonaisuutena eli pesä pyritään pitämään jakamattomana molempien kuolemaan saakka. Keskinäisen testamentin tekijät voivat antaa jälkisäädöksen. Se tarkoittaa, että he määräävät osaltaan, miten kummankin omaisuus on menevä molempien testamentintekijöiden kuoleman jälkeen. Yleensä keskinäisissä testamenteissa nimetään ensisijaiset ja toissijaiset perinnönsaajat. Testamentintekijän määräysvaltaa voi rajoittaa rintaperillisille kuuluva lakiosa. Jokaisen rintaperillisen on vaadittava lakiosaansa erikseen saadaksesen sen hyväkseen. Jos joku rintaperillisistä vaatii lakiosaansa, niin se voidaan maksaa rahana. (Norri 2010, 149–150.)

Keskinäinen omistusoikeustestamentti tarkoittaa sitä, että jäljelle jäänyt saa täyden omistusoikeuden kuolleen pesäosuuteen. Hän voi esimerkiksi vapaasti myydä, kuluttaa, vuokrata, kiinnittää tai vaihtaa omaisuutta, johon hänellä on täysi määräamisvalta. Ensisijaisen saajan ei tarvitse huomioida toissijaisen saa-

jan etua, vaan hän voi luovuttaa omaisuutta hyväksi katsomallaan tavalla. Poikkeuksena on, että hän ei saa tehdä testamenttia, eikä antaa lahjaa omaisuudesta, jonka hän on testamentilla saanut. Hallintaoikeustestamentilla turvataan lesken asema eli hän voi vapaasti käyttää ja kuluttaa omaisuutta. Käyttöoikeustestamentin saaja voi käyttää omaisuutta, mutta hän ei saa myydä sitä. Omaisuuden omistusoikeus siirtyy perillisille perinnönjättäjältä. Sitä rasittaa käyttö- ja / tai hallintaoikeus. (Norri 2010, 153–154.)

Verotuksen näkökulmasta katsottuna hallintaoikeustestamentti on edullisempi kuin keskinäinen omistusoikeustestamentti. Hallintaoikeustestamentilla omistusoikeus menee perillisille ja he maksavat siitä perintöveron. Avio-oikeuden nojalla saatu omaisuus on verovapaata. Leskelle tulevasta tasingosta ei myös makseta perintöveroa. Keskinäisellä omistusoikeustestamentilla saatu omaisuus on perintöveron alaista. Voimassa olevat perintöverotaulukot löytyvät verohallinnon sivulta ja perintö- ja lahjaverolaista. (Verohallinto 2015.)

Hätätilatestamentti on aika harvinainen. Sen voidaan tehdä, jos sairauden tai jonkin muun pakottavan syyn vuoksi on estynyt tekemään testamentin normaaliin tapaan. Hätätilatestamentti tehdään suullisesti kahden todistajan läsnä ollessa, jos testamentintekijä ei pysty itse allekirjoittamaan testamenttia esimerkiksi onnettomuudesta johtuen. Hätätilatestamentin voi tehdä ilman todistajiakin, kun testamentti kirjoitetaan jollekin alustalle ja siihen liitetään omakätinen allekirjoitus. (Norri 2010, 145–147.)

4.4 Esimerkkejä erilaisista testamenttimääräyksistä

Testamenttia tehtäessä kannattaa miettiä eri tulevaisuuden vaihtoehtoja. Voidaan miettiä, onko merkitystä sillä, kumpi kuolee aikaisemmin, tarvitseeko toinen puolisoista enemmän turvaa kuin toinen puoliso. Uusioperheet tuovat uudenlaisia tilanteita perimyksen. Mietitään, mitä merkitsee perimysjärjestykseen, jos lapsi kuolee ennen vanhempiaan. Kannattaa myös huomioida, jos testamentin saaja kuolee ennen testamentin tekijää tai miten perintökaaren mu-

kaisesti menetellään, jos vanhemmat lapsineen kuolevat samassa onnettomuudessa. (Norri 2010, 198.)

Testamentissa ja lahjassa voidaan sulkea pois perinnönsaajan puolison avio-oikeus perittävään omaisuuteen. Voidaan määrätä, että lasten aviopuolisot eivät saa esimerkiksi avioeron sattuessa perinnön tai testamentin nojalla saatua omaisuutta ja sen tuottoa tai sen sijaan tullutta omaisuutta ja sen tuottoa. Jos lapsi, jolla on rintaperillisiä, kuolee, niin silloin perinnönjättäjän omaisuus menee lapsenlapsille. Aviopuoliso ei saa tässäkään tapauksessa perinnönjättäjän omaisuutta itselleen. (Norri 2010, 199–200.)

Puoliso voi määrätä testamentilla eläke-etuuden antamisesta. Tätä määräystä voidaan käyttää silloin, jos esimerkiksi miehellä on lapsia edellisestä avioliitosta ja hän menee uudestaan naimisiin iäkkäämpänä sekä haluaa turvata toisen vaimonsa tulevaisuuden taloudellisesti. Eläke-etuus on hyvä suojata kirjaamalla eläke-etuus kiinteistötietorekisteriin. Ennakkoperinnöistä ja erityisesineiden antamisesta on hyvä laittaa testamenttiin tai lahjakirjaan määräys. (Norri 2010, 200–203.)

Testamentissa voidaan käyttää onnettomuuslauseketta. Tätä tarvitaan, jos koko perhe kuolee samassa onnettomuudessa. Tämä kannattaa tehdä uusioperheissä, joissa on lapsia aiemmista liitoista. Esimerkkiperheeseen kuuluu mies, vaimo ja kaksi heidän yhteistä lastaan sekä miehen tytär hänen aikaisemmasta avioliitostaan. Onnettomuudessa kuolee vaimo ja heidän yhteiset lapsensa ensimmäisenä. Sitten kuolee mies ja viimeisenä hänen tyttärensä aikaisemmasta avioliitosta. Ilman testamentissa olevaa onnettomuuslauseketta, tyttären omaisuuden perii tyttären äiti eli kuolleen miehen entinen aviovaimo. Todennäköisesti tämä ei ollut perheen tahto. (Norri 2010, 217.)

Testamentissa on syytä mainita, että testamentin saajalla on oikeus maksaa lakiosa rahana ja maksun on tapahduttava kohtuullisessa ajassa. Testamenttiin voi sisällyttää kohdan, että maksu on suoritettava kolmen kuukauden kuluessa perintöverotuksen lainvoimaisuudesta. Jokaisen rintaperillisen on erikseen vaa-

dittava lakiosaa. Lakiosan maksaminen rintaperilliselle tarkoittaa, että perinnönjako tältä osin on loppuunsaatettu ja tällä ei ole enää osuutta myöhemminkään perittävän loppuomaisuuden jaossa. (Norri 2010, 212.)

4.5 Digitaalinen jäämistövarallisuus

Digitaalista jäämistövarallisuutta on nykyisessä yhteiskunnassa kaiken aikaa enemmän. Se tarkoittaa immateriaaliomaisuutta, joka henkilöllä on ollut tallennettuna tietovälineille, kuten tietokoneelle, älypuhelimeen, kameraan, muistikortteille ja -tikuille sekä erilaisissa pilvipalveluissa. Tällaista omaisuutta ovat muun muassa erilaiset sopimukset, asiakirjat, sähköpostit, valokuvat, musiikit ja videot. Tämä varallisuus jää perillisille siinä kuin muukin omaisuus. Testamentissa on hyvä olla määräys, kenelle tekijänoikeus perinnönjaossa siirtyy. Digitaalisen aineiston tekijänoikeus voi olla huomattava osa perinnön jättäjän omaisuudesta. Viestintävirasto antoi maaliskuussa 2013 uuden tulkinnan, jonka antoi teleyrityksille luvan luovuttaa vainajan sähköisten tietojen hallinnointiin tarvittavat tiedot kuolinpesän osakkaille. Laki ei tätä ainakaan vielä määrää, joten tiedonsaanti perustuu tällä hetkellä sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen. (MTV 2015; Viestintävirasto 2015; Oma aika 1/2014, 67 – 71.)

Työnantajalla ei ole velvollisuutta antaa työpaikan tietokonetta tarkasteltavaksi kuolinpesän osakkaille, koska tietokoneella on hyvin usein luottamuksellista tietoa työpaikasta. Työnantajalla on myös oikeus vaatia kulukorvausta, jos sähköpostiviestien ja tiedostojen erottelussa on iso työ varsinkin, jos työpaikan tietokonetta on luvatta käytetty henkilökohtaisiin asioihin. (Oma aika 1/2014, 67 – 71.) Perustuslain 2. luvun 10 §:n mukaan, kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton (PeL 11.6.1999/731). Tämän monesti ajatellaan koskevan myös kuolleen henkilön viestejä. Näin ei kuitenkaan ole. Arkaluonteiset viestit voivat näin tulla tietoon ihmisille, joille ne eivät kuulu. Tämä voi aiheuttaa osaltaan suurta hämmennystä. (Oma aika 1/2014, 67 – 71.)

Pilvipalvelimissa oleva digitaalinen omaisuus on palvelimien omistajan hallinnoimassa palvelimessa. Niiden ylläpitäjät voivat olla missä päin maailmaa ta-

hansa. On helpompaa ottaa avuksi ammattitaitoinen lakiasiantuntija, joka tietää miten toimia, jotta voitaisiin saada digitaaliset jäljet omaan käyttöön ja hallintaan tai vaikka poistetuksi. Suomessa on perustettu Mors Digitalis-hautausseura auttamaan asianajajia. Mors Digitalis seura etsii vainajien digitaalista jäämistöä ja maksua vastaan sulkee verkkokauppa-, peli- ja sovelluksia. Yhtiön yrittäjä Arttu Hiltunen kertoo, että tilien sulkeminen on tärkeää tietoturvojen ja identiteettivarkauksien estämiseksi. Erityisesti sähköpostitilit ovat varkaiden kiinnostuksen kohteena. (MTV 2015.)

Esimerkki 7. Lottovoitot pelitileillä

Kallella oli ollut käytössään ulkomaalaisen pelifirman pelitili. Hän oli voittanut jackpotin 18 miljoonaa euroa. Ulkomaalainen pelifirma ei saa mistään automaattisesti tietoa siitä, että Kalle on kuollut. PK:n mukaan sähköinen jäämistöomaisuus kuuluu perillisille. Jos Kallen sähköpostitiedoista löytyy pelitilin käyttäjätunnukset, pystyvät perilliset siirtämään varat eli kotiuttamaan rahat Kallen omistamalle tilille. Tilinumero on siellä tiedossa jo Kallen ilmoittamana. Jos tunnuksia ei löydy, perillisten on osoitettava perillisasemansa ja selvitettävä rahojen siirto muulla tavalla pelifirman kanssa.

Kallella oli ollut myös suomalaisessa pelifirmassa pelitili. Lottovoittoa tilillä oli ihan mukavasti, joten niiden kotiuttaminen omalle tilille onnistuu samoin kuin ulkomaalaisen tilinkin kanssa. Jos tunnuksia ei löydy, niin perilliset saavat rahat siirrettyä myös toimittamalla pelifirmalle perillisasemastansa todistuksen, kuolintodistuksen ja muita asiakaspapereita tai sähköisesti pankkitunnuksilla. Perillisten on hyvä muistaa, että monet sähköpostipalvelimet sulkevat tilit, ellei niitä käytetä 240 päivään. Joten asioiden kanssa kannattaa toimia ripeästi.

5 LESKEN ASEMA

5.1 Lesken perintöoikeus ja määräämisvalta

PK:n 3. luvun 1 § 1 momentin mukaan leski on perillisen asemassa, kun vainajalla eli perittävällä ei ole rintaperillisiä. Tässä tapauksessa leski perii koko omaisuuden ja saa täyden omistusoikeuden koko aiemmin kuolleen puolison jäämistöön. Perittävä voi syrjäyttää lesken perillisen asemasta tekemällä yleis-testamentin jollekin muulle, sillä Suomessa leskellä ei ole lakiosa-oikeutta. Lesken asemaa on turvattu asumisoikeudella yhteisessä kodissa puolison kuoleman jälkeen. Tässäkin tapauksessa perittävän jättämän testamentin sisällöstä huolimatta puolisoilla on oikeus nauttia PK 3. luvun:1a § 2 momentin mukaista asumis- ja asuntoirtoaimiston suojaa. Hallinta-oikeus asumissuojaan ei koske avopuolisoa. (Mikkola 2010, 54–55.) Lesken perimyoikeuden voi syrjäyttää vireillä oleva kanne asumis- tai avioerosta tai jos puoliset olivat tehneet hake muksen avioliiton purkamisesta tai asumiserosta. Jos puoliset oli tuomittu asu miseroon eikä asumiserotuomio ollut perittävän kuollessa rauennut, puolisoilla ei ole perimyoikeutta. (PK 3:7.)

Puolison kuoltua leski perii koko omaisuuden, jos rintaperillisiä ei ole, eikä yleis-testamentilla ole toisin määrätty. Leskellä on avio-oikeus kuolinpesän omaisuuteen. Eloonjääneen puolison kuoltua ensiksi kuolleen jäämistön perivät puolet eloonjääneen puolison pesästä hänen perilliset perimysjärjestyksen mukaisesti. Täytyy kuitenkin huomioida, että sopimusjako on mahdollinen. Sopimusjako on luettelo, jossa luetellaan, mitä kukin saa sopimuksen mukaisesti. Edunvalvojan on hankittava lupa maistraatilta, jos joku pesän osakkaista on alaikäinen. (Norri 2010, 450). Lesken kuoltua, hänen jäämistö menee lesken omille perillisille tämän perimysjärjestyksen mukaisesti. Käytäntö on, että suvun omaisuus pyritään pitämään omassa suvussa. (Perhe ja perintöoikeusluento 2012).

Lesken määräämisvalta tarkoittaa, että tämä voi vapaasti elinaikanaan tehdä oikeustoimia (inter vivos) eli lahjoittaa, myydä, kiinnittää ja pantata perintönä saamaansa omaisuutta. Ainoa rajoitus koskee kuolemanvaraismääräyksiä esi-

merkiksi testamentilla, joten leskellä on vahva asema perillisenä. PK 3. luvun 1 § 2 momentissa on määräys, että leski ei saa tehdä testamenttia puolison jäämistöstä perimälleen omaisuudelle. Rajoitus koskee vain tilanteita, kun ensiksi kuolleella puolisollla oli toiseen parenteeliin kuuluvia sukulaisia hänen kuolinhetkellä. Muussa tapauksessa leski saa määrätä perimästään omaisuudesta myös testamentilla, koska perintö on tullut leskelle kuolinhetkellä. (Mikkola 2010, 56.)

5.2 Lesken hallintaoikeus

Lesken hallintaoikeuden laajuus riippuu rintaperillisen esittämästä jakovaatimuksesta tai testamentin saajan vaatimuksesta. Leskeä suojaa asumisoikeus, mikä tarkoittaa, että leski saa pitää hallinnassaan yhteisenä kotina käytetyn asunnon. Lisäksi tulee kysymys, onko leskellä omistuksessaan itsellään kodiksi sopivaa muuta asuntoa ja asuntoirtoaimistoa. Avioliiton kestolla ja puolisoitten avio-oikeudella toistensa omaisuuteen ei ole merkitystä lesken oikeuteen hallita jäämistöä jakamattomana. Leski on aina kuolinpesän osakas kuolleen puolison osituksen toimittamiseen saakka. Lain nojalla leski saa oikeuden hallita ensiksi kuolleen puolison jäämistöä jakamattomana. Tieto tästä on hyvä merkitä perukirjaan tiedoksi kaikille osapuolille. (Aarnio ym. 2000, 30–40.)

Ensiksi kuolleen puolison kuolinpesän osakkaat voivat esittää jakovaatimuksen. Jos he ovat kuolleen puolison rintaperillisiä, heistä jokainen voi vaatia perinnönjakoa itsenäisesti lesken eläessä. Jokainen testamentin saaja voi myös vaatia perinnönjakoa. Leski voi käyttää jäämistöomaisuutta ja nauttia siitä tulevaa tuottoa ja tuloa. Leski voi myös vuokrata käyttöoikeuden alaista omaisuutta. Hän ei kuitenkaan saa pantata omaisuutta omasta velastaan eikä luovuttaa omaisuutta. Leski ei voi tehdä testamenttia jäämistöstä, johon hänellä on vain käyttöoikeus. (Aarnio ym. 2000, 41.)

Perukirjaan yleensä merkitään, että leski ilmoittaa, että hän pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoitten yhteisenä kotina käytetyn asunnon (PK 3. luvun 1 a § 2 momentti). Lesken asumisoikeus on yleensä elinaikainen. Jos leski saa omistukseensa PK 3. luvun 1a § 2 momentin mukaisen kodiksi sopivan asun-

non esimerkiksi testamentin edunsaajana, niin silloin hänen käyttöoikeus lakkaa. (Mikkola 2010, 51.)

Lesken ilmoitettua taloyhtiölle hallintaoikeudesta, se näkyy isännöitsijäntodistuksessa, joka koskee huoneistoa kyseessä olevassa asunto-osakeyhtiössä. Esittämällä perukirja ja/tai jakokirja maanmittaustoimistoon saadaan asumisoikeudesta merkintä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin. Perintönä saadulle kiinteistölle haetaan lainhuuto maanmittaustoimistosta. Hakemukseen tarvitaan perukirja, testamentti ja mahdollinen jakokirja ja sukuselvitykset, jollei maistraatti ole vahvistanut perukirjaa ja siihen merkittyjä pesän osakkaita. Silloin kiinteistön osalta lesken oikeus näkyy vallintarajoituksena lainhuuto- ja kiinnitysrekisterissä. (Luennot Kiinteistöoikeuden perusteet 2014.)

5.3 Lesken suojaaminen

On olemassa tilanne, jolloin leskelle ei voi antaa asunto- ja asuntoirtaimiston suoja. Tulee huomioida, että leskellä on oikeus ottaa oma irtain omaisuutensa tapauksissa, joissa hän joutuu muuttamaan pois. Puolisot ovat voineet asua myös kiinteistössä, jota ei pidetä varsinaisena ja pääsääntöisenä kotina. Esimerkiksi työskentelypaikkakunnalla on toinen asunto. Kysymys voi olla kiinteistöstä, jossa sijaitsee liikehuoneisto, joka on samalla toiminut perheen kotina. Samoin on tilanne maatilan kohdalla. Jäämistöön kuuluva asunto voidaan joutua myymään. Tämä tulee kysymykseen silloin, kun myynti tapahtuu perittävän velkojen maksamiseksi tai jaon suorittamiseksi tai lakiosuuksien maksamiseksi. Lesken suojajärjestelmä kohdistuu perittävän netto-omaisuuteen. Velkojen suoja on vahvempi kuin lesken suoja. Jäämistö on tarkoitus selvittää niin, että velat voitaisiin suorittaa muusta omaisuudesta kuin asunnosta ja asuntoirtaimistosta. (Mikkola 2010, 51.)

Avustussäännös on harkinnanvarainen, jota annetaan vain toimeentuloa varten. PK 8. luvun 2 §:n mukaisella avustuksella tarkoitetaan turvata ylimenokautena lesken toimeentulo. Tarkoitus on antaa leskelle avustussumma, jonka hän tarvitsee saadakseen asiansa järjestykseen ja että hän pystyy huolehtimaan

omasta toimeentulostaan. Avustuksen määrä on myös suhteessa jäämistön varoihin. (Mikkola 2010, 51–53.)

5.4 Tasinkoprivilegi

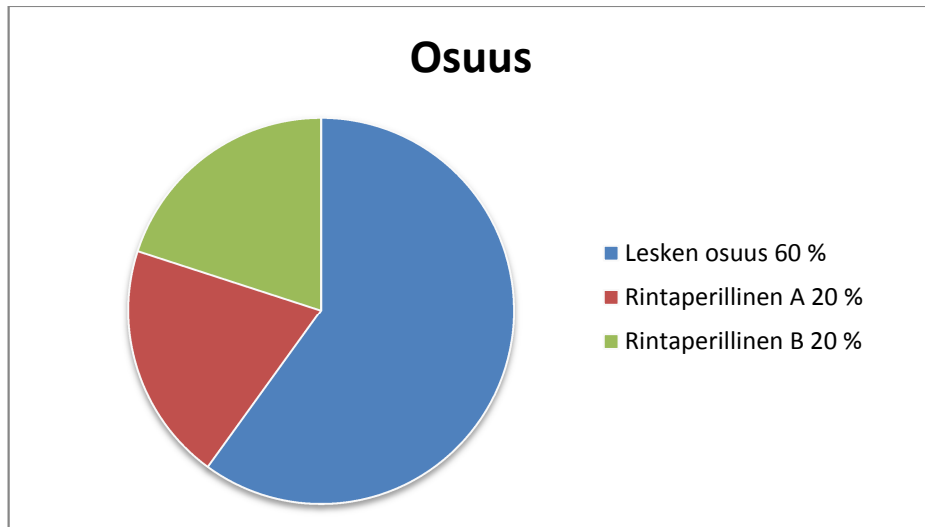
Avioliiton päättyessä kuolemaan tai eron kautta tehdään puolisoitten välillä ositus. Ositus on laskelma, jossa verrataan ensiksi kuolleen perittävän ja jäljelle jääneen puolison avio-oikeuden alaisia netto-omaisuuksia. Omista varoista vähennetään omat velat. Tarkoitus on että, osituksen jälkeen leskelle jää yhtä paljon avio-oikeuden alaista omaisuutta. Jos jäljelle jääneelle puolisoilla on enemmän omaisuutta, hänen ei tarvitse luovuttaa tasinkoa ensin kuolleen puolison perillisille. Leski saa pitää oman omaisuutensa. Leskellä on oikeus saada osituksessa tasinkoa vainajan omaisuudesta, mikäli hänellä on vähemmän omaisuutta. Tasinkoa pitää vaatia, jos sen haluaa saada. Puolisoitten välillä tehdyn täydellisesti poissulkevan avioehdon perusteella jäljelle jääneellä puolisoilla ei ole avio-oikeutta mihinkään puolison omaisuuteen. (Norri 2010, 423–433.)

Avio-oikeutta avioehdon alaiseen omaisuuteen ei synny. (Kuvio 5). Sopimus tarkoittaa, että heidän omaisuuttaan ei jaeta tasan heidän kesken avioliittolain pääsäännön mukaisesti, kun heidän avioliitto tai rekisteröity parisuhde päättyy. (Maistraatti 2015). Avioehtosopimuksen tekoa suositaan erityisesti silloin, kun toisella puolisoilla on enemmän omaisuutta tai aiemmin omaisuus on tullut suvulta. Samalla voidaan turvata aiemman liiton lapsien perintöomaisuuden siirtymistä juuri heille. Avioehtosopimus suojaa ennen avioliittoa hankitun tai saadun omaisuuden mahdollisen avioeron varalta. (OP Ryhmä 2015). Sopimus avioeron varalta on vapaaehtoinen sopimus ja vaihtoehto avioehtosopimukselle. Se perustuu sopimusoikeudelliseen sopimusjuridiikkaan, jossa puolisoita vapautta tahdosta laativat sopimuksen, jonka avulla omaisuus tullaan jakamaan, jos avioliitto tai liitto päättyy eron. (Lohi 2013, 909.)

Esimerkki 8. Käytännön esimerkki lesken avio-oikeuden vaikutuksesta

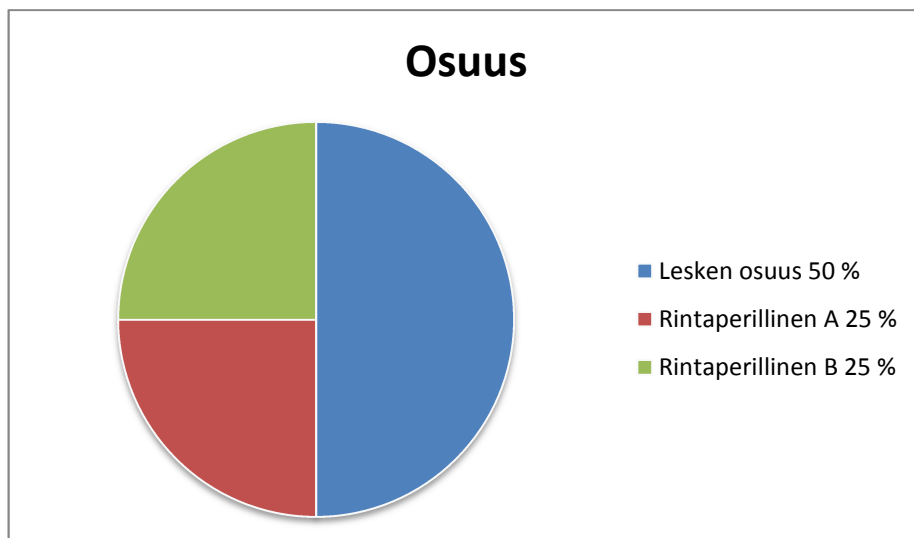
Esimerkkitapauksessa leski omistaa netto-omaisuudesta 60 %, perittävä 40 %. Puolisoilla ei ole testamenttia eikä keskinäisiä sopi-

muksia omaisuuden jaosta. Puolisoilla on avio-oikeus toistensa omaisuuteen. Leski ilmoittaa, että hän käyttää oikeuttaan olla luovuttamatta omaisuuttaan tasinkona vainajan perillisille (avioliittolaki 103 § 2 momentti).

Kuvio 5. Puolisolla on avioehto, ei tasinkoa

Jos leski maksaa tasinkoa, yllä olevan esimerkin omistussuhteet menevät alla kuviossa 6 kuvatulla tavalla. Osituksen jälkeen kummallakin puolisoilla on saman verran omaisuutta. Kun puolisoilla syntyy avio-oikeus toistensa omaisuuteen lasketaan puolisoitten netto-omaisuudet yhteen ja määritellään tasinko vähemmän omaisuutta omistavalle. Kuviot 5 ja 6 kuvaavat avio-oikeuden merkitystä perimyksessä.

Kuvio 6. Perimys, kun puolisoilla ei ole avioehtoa

6 PESÄNSELVITYS

6.1 Pesänselvitys ja tehtävät

Pesänselvitys toimitetaan aina ihmisen kuoltua. Pesänselvitykseen kuuluvat pesän valmisteleminen jakokuntoon perinnönjakoa varten sekä viralliset toimenpiteet, joista tärkein on perunkirjoitus. Perunkirjoituksen tulee olla tehtynä kolmen kuukauden sisällä kuolemantapauksesta. Perunkirja ja sukuselvitykset on toimitettava verotoimistoon perintöverotusta varten yhden kuukauden kuluessa sen tekemisestä. Jos on haettu lisääaikaa, niin lisääajan myöntämisen asiakirja pitää myös toimittaa. Tämän jälkeen seuraa perinnönjako. Pesä voidaan pitää jakamattomana määräämättömän ajan. Pesänselvityksen toimenpidevaiheita on kuusi, mutta se ei automaattisesti tarkoita sitä, että kaikkiin toimenpiteisiin pitäisi ryhtyä heti. Nämä edellä mainitut tehtävät ovat:

1. Pesän haltuunotto
2. Hautajaisten järjestäminen
3. Perunkirjoitus
4. Kuolinpesän veroilmoitus
5. Pesän maksuista huolehtiminen
6. Testamentin voimaansaattaminen

(Norri 2010, 307–309.)

PK:n mukaan Suomessa toimitetaan pesänselvitys aina silloin, kun perittäväällä on ollut asuin- tai kotipaikka täällä, vaikka lain tai perittävän antaman määräyksen mukaan tulisi soveltaa vieraan valtion lakia. (Aarnio & Kangas 2010, 327.) Pesän osakkaita ovat PK 18. luvun mukaan perilliset, yleistestamentin saaja sekä leski ja eronnut puoliso tietyin edellytyksin. Leski on pesän osakas seuraavissa tapauksissa: jos hän perii puolisonsa tai on yleistestamentin saaja tai jos jommallakummalla oli avio-oikeus toistensa omaisuuteen. Eronnut puoliso on pesän osakas, jos ei ole tehty ositusta yhteisestä omaisuudesta. (Aarnio & Kangas 2010, 328; PK 5.2.1965/40.)

Jos pesässä on alaikäinen pesän osakas tai muuten vajaavaltainen, hänelle voidaan määrätä edunvalvoja. Tämä tarvitaan yleensä silloin, jos hänen huoltajansa on saman pesän osakas. Muussa tapauksessa huoltaja toimii edunvalvojana. (Norri 2010, 473.) Maistraatin internetsivuilla on kattava tietopaketti alaikäisen lapsen omaisuuden hoitamisesta (Maistraatti 2015).

6.2 Pesän haltuunotto

Lakisääteinen velvollisuus on, että jonkun on otettava haltuunsa vainajan pesä. Lain mukaan haltuunottovelvollisuus on seuraavilla henkilöillä, seuraavassa järjestyksessä:

- 1) Leski
- 2) Yleistestamentin saaja
- 3) Perittävän luona asunut lapsi
- 4) Muu pesän osakas, esimerkiksi kotoa jo pois muuttanut lapsi
- 5) ”Se, jolle se olosuhteisiin katsoen lähinnä kuuluu” (esimerkiksi läheinen tai ystävä)
- 6) Poliisi

Tämä tarkoittaa sitä, että se, joka ottaa pesän haltuunsa, hoitaa siihen kuuluvia asioita eli turvaa perittävän omaisuuden siihen saakka, kunnes pesänselvitys voidaan aloittaa. Tällaisia ovat kaikki juoksevat asiat kuten laskujen maksaminen sekä pesään kohdistuvat toistuvat tulot, esimerkiksi vuokrat. (Norri 2010, 308 - 311.) Jos pesän ottaa haltuunsa joku muu kuin pesän osakas, tämän on välittömästi kutsuttava paikalle pesän osakas omaisuuden hoidon luovuttamista varten. Jos osakkaita ei ole tiedossa, on haltuun ottajan ilmoitettava kuolemantapauksesta tuomioistuimelle. Tuomioistuin määrää tällöin toimitsijan pesälle. Samalla ilmoituksen tekijä voi ehdottaa sopivaa henkilöä toimitsijaksi. (Norri 2010, 308 – 311.) Jos poliisin apuun joudutaan turvautumaan tai se muutoin on tarpeellista, on poliisi velvollinen ottamaan pesän haltuunsa. (Laki 24, 2015.)

Esimerkki 9. Pesäselvittäjä erityistilanteissa

Joskus käy näin, että edunvalvoja hoitaa edunvalvottavan jälkeen perunkirjoituksen, jos edunvalvottavalla ei ole lähiomaisia tai joka voisi ottaa pesän haltuunsa. Edunvalvojalla ei ole tähän velvollisuutta, mutta hänet katsotaan parhaaksi pesäselvittäjäksi, koska hän tuntee vainajan asiat parhaiten.

6.3 Yhteishallintoperiaate ja jakamaton kuolinpesä

Yhteishallintoperiaate on yhteishallintoa, jossa kuolinpesän omaisuudesta määrätään yhdessä. Käytännössä voidaan nimetä tai palkata yhteishallintoon hoitaja tai vastaava henkilö hoitamaan välttämättömiä juoksevia asioita esimerkiksi estää omaisuuden arvon aleneminen. Merkittävistä asioista päätetään yhdessä ja yhteisen asian hoitamisesta voidaan antaa valtakirja kyseessä olevaa toimenpidettä varten. (Norri 2010, 311 - 312.) Kyseessä on ns. konsensushallinto eli kaikkiin oikeustoimiin tarvitaan kaikkien pesäosakkaiden sekä lesken suostumus eli valtuutus. Kuolinpesää koskevia päätöksiä ei tehdä enemmistöperiaatteen perusteella. Liitteenä on valtakirjamalli kuolinpesän tilin käyttöoikeudesta. (Aarnio & Kangas 2010, 329.)

Jakamattoman kuolinpesän osakkaita ovat yleensä leski ja lapset. Tällöin usein pesä jätetään jakamattomaksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pesä jää jakamattomana tehtävään valtuutetun henkilön hoitoon. Kuolinpesän omaisuus on yhteisomistusta, jossa tiedonsaantioikeus on kaikilla osakkailla. Olisi hyvä tehdä kirjallinen sopimus siitä, kuka hoitaa pesän asiat, esimerkiksi verot. Pesä on jaettava heti, jos yksikin osakas sitä vaatii. Tässä on kuitenkin hyvä muistaa se, että jos pesässä on vain lesken käytössä oleva asunto, sitä ei silloin myydä, jos leski on ilmoittanut käyttävänsä lesken asumisoikeutta. Vaikka leskikin kuolee, niin pesä voidaan edelleen pitää jakamattomana. Liitteenä sopimusmalli kuolinpesän hallinnosta. (Norri 2010, 316; Aarnio & Kangas 2009, 440 - 460.)

6.4 Pesänselvittäjä

Hakemus pesänselvittäjästä tehdään vainajan kotipaikan tuomioistuimelle. Siihen pitää liittää virkatodistus. Tämä pitää hankkia jokaisesta seurakunnasta tai rekisteristä, joissa vainaja on ollut kirjoilla 15 vuotta täytettyään. Perukirjan jäljennös, jos perunkirjoitus on jo toimitettu tai selvitys pesän tilasta. Kun hakemus on tuomioistuimella, sieltä pyydetään kaikilta pesän osakkailta kirjalliset lausumat. Epäselvissä tapauksissa edessä on suullinen kuuleminen ennen päätöksen tekoa. (Norri 2010, 320 – 321.)

Kannattaa olla vain yksi pesänselvittäjä, joka yleensä hoitaa myös pesänjakajan tehtävät. Tämän kyseisen henkilön tulee olla puolueeton ja ammattitaitoinen. Pesänhoitaja tulee lain mukaan olla kaikkien pesän osakkaiden hyväksymä. Jos näin ei ole, niin tuomionistuin voi hakemuksesta määrätä pesänselvittäjän. Joskus pesänselvittäjä voidaan myös määrätä muidenkin henkilöiden kuin pesänosakkaiden hakemuksesta. (Norri 2010, 318 – 319.) Pesänselvittäjän tehtäviin kuuluu myös mahdolliset eritysjälkisäädökset sekä testamenttimääräysten tulkinta täytäntöönpanovaiheessa (Norri 2010, 325). Kun pesänselvittäjä on tehnyt kaikki tarvittavat työnsä, on hänen velvollisuutensa ilmoittaa pesän osakkaille, että perinnönjaon edellyttämä pesänselvitys on suoritettu. Jaon lainvoimaisuuden jälkeen tulee pesänselvittäjän jakaa omaisuus niille, joille se kuuluu. Liitteenä on malli pesänselvittäjän määräämisestä. (Norri 2010, 326.)

Pesänselvittäjän tärkein tehtävä on huolehtia pesästä ja saattaa se jakokuntoon pyrkien ensisijaisesti sopimusjakoon. Hän myös kutsuu pesän osakkaat koolle, tekee jakoehdotuksia. Hän selvittää pesän omaisuuden, varat, velat ja vastuut. Vainajan velkojen maksu on edessä vasta sitten, kun kaikki muut kustannukset ovat ensin hoidettu. Näitä ovat esimerkiksi hautajais- ja perunkirjoituskulut, pesän hoidon, hallinnon sekä selvityksen kulut. Pesänselvittäjällä on mahdollisuus tarpeen vaatiessa muuttaa kiinteää omaisuutta rahaksi. (Norri 2010, 322 – 323; Aarnio & Kangas 2009, 461 – 542.)

Esimerkki 10. Hautaamisen kulut

Hautaamiskulut saa vähentää kohtuullisesti pesän varoista. Tällaisia ovat hautauskulut, hautajaiskulut, hautakiven hankkimisesta ja pystyttämisestä aiheutuneet kulut. Myös haudan vastaisen hoidon aiheuttamat kulut voidaan vähentää, jos tästä on erikseen testamentissa mainittu. Jos taas perustuu kuolinpesän osakkaiden vapaaehtoisuuteen, ei ole vähennyskelpoinen.

Ylivelkaisen pesän kanssa joudutaan toimimaan toisin. Perunkirjoitus tehdään normaalisti 3 kk:n kuluessa ja todetaan, että pesä on ylivelkainen. Jos pesässä on realisoitavaa omaisuutta, tulee perukirja laatia ja luovuttaa pesä viralliselvitykseen. Velkojien kanssa voidaan tehdä sopimuksia, joiden mukaan velkojat tyytyvät siihen summaan, mitä itse kukin voi pesästä saada. Pesä kannattaa luovuttaa konkurssiin, jos joku velkojista ei suostu sopimusta tekemään. Myös velkoja voi hakea kuolinpesän konkurssiin asettamista. (Puronen 2011, 113; Norri 2010, 323.)

Varattomassa kuolinpesässä ei ole omaisuutta, mutta ei ole velkojakaan. Tehdään perunkirjoitus, jossa todetaan varattomuus. Mikäli kuolinpesässä ei ole mitään realisoitavaa, riittää pesän perukirjan ilmoittaminen verotoimistolle. Varattoman hautauskuluihin voidaan hakea sosiaalitoimistosta hautausavustusta. (Puronen 2011, 113; Norri 2010, 323.)

Pesänselvittäjä voi halutessaan vapauttaa itsensä tehtävästä. Tästä pitää tehdä perusteltu hakemus samalle käräjäoikeudelle kuin joka on määräyksen antanutkin. Vapautuksen syitä voivat olla sairaus, oma työ tai jos on useita pesänselvittäjiä, niin näiden kesken vallitseva erimielisyys. (PK 19:6.1.) Jos pesänosakkaat vapauttavat pesänhoitajan tehtävistään, niin tällöin ei tätä päätöstä tarvitse perustella. Jos katsotaan, että pesänselvittäjä on epäpätevä, niin jokainen pesänosakas voi vaatia hänen erottamistaan. Asiasta tiedon saatuaan myös tuomionistuin voi erottaa pesänselvittäjän. Myös siinä tapauksessa, että pesä luovutetaan konkurssiin, pesänselvittäjän työ loppuu suoraan lain nojalla. (PK

19:8.) Pesänselvittäjä on aina vahingonkorvausvelvollinen kuolinpesälle aiheuttamastaan vahingosta. (Aarnio & Kangas 2010, 346; PK 5.2.1965/40.)

6.5 Viranomaiset jäämistöasioissa

Ei ole vain yhtä viranomaista, joka hoitaisi kaikki jäämistöasiat, vaan tehtävät on jaettu eri virastoille. (Aarnio & Kangas 2000, 197). Ensimmäiseksi vainajasta lähetetään kuolintieto virkateitse maistraattiin. Siellä se kirjataan väestötietojärjestelmään, josta tieto välittyy useille eri tahoille. Näitä ovat esimerkiksi Kansaneläkelaitos (Kela), useimmat pankit, vakuutusyhtiöt sekä seurakunta. Väestörekisteriviranomaisia ovat kirkollinen tai yleinen väestörekisterin pitäjä. Heiltä haetaan virkatodistusaineisto perukirjaa varten. Maistraatin osuus viranomaisena jäämistöasioissa on lisääntynyt. Sieltä saa yhdellä tilauksella kaiken sukuselvitysaineiston, jota perunkirjoituksessa ja perinnönjaossa tarvitaan. Maistraatti vahvistaa pyynnöstä kuolinpesän osakkaat.

Veroviranomaisten puoleen käännetään, jos tarvitaan apua perintöverotuksen kanssa. Verotoimiston velvollisuus on myös säilyttää perukirjaa pysyvästi. Maatilaperimyksen neuvoja saa alueen työvoima- ja elinkeinokeskuksesta. Maanmittauslaitos vastaa nykyään lainhuudatuksista. Valtion jäämistösaantoa koskevien asioiden hoitava elin on valtiokonttori. (Aarnio & Kangas 2009, 342 – 358; Hautaustoimistojen liitto, 2015.) Varaton tai velkainen kuolinpesä voi hakea avustuksia kunnan sosiaalipalveluista. Tiedot löytyvät esimerkiksi jokaisen kunnan internet sivuilta sekä hautaustoimistoista.

7 ENNAKKOPERINTÖ, LAHJA JA PERINNÖSTÄ LUOPUMINEN

7.1 Ennakkoperintö

PK:n 6. luku käsittelee ennakkoperintöä. Juridisen terminologian mukaan ennakkoperintö on lahja, jonka perittävä antaa jo eläessään perillisilleen. Ennakkoperinnön nimeä käytetään asioissa, joissa vanhemmat antavat lapselleen ennakkoon lahjan, jota on lahjakirjan mukaan pidettävä ennakkoon annettuna perintönä. Tällä on tarkoitus turvata yhdenvertaisuutta kaikkien lasten osalta. Tällaisia ovat esimerkiksi raha tai muu kiinteä tai irtain omaisuus, jonka omistus siirretään lapselle. Tästä laaditaan lahjakirja sekä maksetaan lahjavero. Koulutuskustannukset ovat yleensä tavanomaista lapsen elannosta huolehtimista. Kohtuullisena suorituksena sitä ei pidetä lahjana. (Norri 2010, 268 - 269.) Ennakkoperintö otetaan aina huomioon perintöverotuksessa ja perinnönjaossa, vaikka aikaa olisi kulunut useitakin vuosikymmeniä (Puronen 2008, 69).

7.2 Lahja

Lahja on vastikkeetonta omaisuuden antamista kirjallisesti. Irtainta omaisuutta voidaan antaa myös suullisesti. Irtainta omaisuutta ovat esimerkiksi raha, korut, erilaiset osakkeet, autot, veneet ja taulut. Jos tavanomaista suurempi lahja annetaan rintaperilliselle, tulee tästä olla selvitys että on nimenomaan lahja eikä ennakkoperintöä. Jos selvitystä ei ole, niin katsotaan aina ennakkoperinnöksi. Muulle henkilölle annettaessa lahja on lahja, jos ei nimenomaan ole tehty selvitystä, että on ennakkoperintöä. Lahjakirjan laatiminen on suositeltavaa aina, kun antaa lahjan. (Rehn 2008, 25 – 30; Lindholm 2014, 13.)

Lahja on yksi tapa siirtää omaisuutta toiselle sukupolvelle. Esimerkiksi isovanhemmat voivat antaa lahjaksi lapsenlapselleen auton. Lahjakirjassa on syytä määritellä onko lahja ennakkoperintöä. Suosiolahjaksi kutsutaan lahjaa, joka annetaan esimerkiksi yhdelle perilliselle ja muut jätetään ilman. Tällöin suosiolahjan saanut joutuu palauttamaan laskennallisesti lahjan kuolinpesään, kunnes varat ja mahdolliset lakiosat on maksettu sekä perunkirjoitus tehty.

Esimerkki 11. Lahjaveron määräytymisestä

Verovapaasti samalta lahjanantajalta samalle lahjansaajalle voi antaa kolmen vuoden aikana yhteensä alle 4000 euroa. 24 -vuotias Minna saa äidiltään 1.1.2012 elantomenoihin 5 000 euroa ja maksaa siitä lahjaveroja 170 euroa. Keväällä 2014 Minna tarvitsee lisää rahaa ja saa sitä taas äidiltään 5 000 euroa. Nyt lahjaverot lasketaan 10 000 eurosta. 520 euron lahjaverosta vähennetään jo maksettua lahjaveroa 170 euroa. Maksattavaa jää Minnalle toisesta lahjasta 350 euroa.

Maakaassa (MK) on selvät säännöt kiinteän omaisuuden lahjasta. Kiinteän omaisuuden lahjoittaminen pitää aina tehdä kirjallisena. Kiinteistöä koskevan lahjakirjan voi tehdä nykyään myös internetissä, internetsivulla www.kiinteistoasiat.fi. Kiinteäksi omaisuudeksi luokitellaan esimerkiksi kesämökki, omakotitalo, metsä- ja maatilat. Maapohjalla ei siis tarvitse sijaita rakennusta, jotta kyseessä olisi kiinteistö. (MK 12.4.1995/540; Lindholm 2014, 14 – 20.) Jos lahja annetaan säätiölle tai muulle yleishyödylliselle yhteisölle, lahjaa kutsutaan lahjoitukseksi. Lahjoittaja voi perustaa nimeään kantavan rahaston. (Lindholm 2014, 82; Rehn 2008, 25.)

7.3 Perinnöstä luopuminen

Perillisellä on aina mahdollisuus luopua perinnöstä. Se on tehtävä kirjallisesti ennen perinnön haltuunottoa ja luopuminen koskee koko perintöä. Luopumisasiakirja on liitettävä perunkirjoitukseen. (Puronen 2008, 74 – 75.) On kahdenlaista perinnöstä luopumista: tehokasta ja tehotonta. Toimien, jotka estävät tehokkaan perinnöstä luopumisen, pitää olla sen kaltaisia, että ne ilmaisevat tahtoa vastaanottaa perintö. Kuolinpesän lakimääräisten velvoitteiden hoitamiseen osallistumista ei lueta perintöön ryhtymiseksi eli perinnön vastaanottamiseksi. Täten muun muassa perunkirjoitukseen osallistuminen ei estä tehokasta luopumista perinnöstä jälkikäteen siten, että velkojat tai verottaja pystyisi katsomaan luopumisen tehottomaksi. Toisaalta perillisen tekemät tulevaan perinnönjakoon vaikuttavat toimet, voidaan usein katsoa ilmaisuiksi perinnön vastaanottamistahdoksi. (Laki 24, 2015.)

Luopumisen ollessa tehoton, saattaa se joutua velkojien takaisinsaantikanteen alaiseksi. Myös perintönsä tehottomasti luovuttaneen perillisen täytyy maksaa perintövero. Tehoton perinnöstä luopuminen on verottajan tulkinnan mukaan perintöosuuden luovutus. Mikäli luovutus on vastikkeeton, määrätään lahjavero luovutuksen vastaanottajalle. Siten seuraus väärin tehdystä perinnön luovuttamisesta on kaksinkertainen verotus. (Laki 24, 2015.)

7.4 Perintöverosta lyhyesti

Tärkeää on huomata, että perukirjan avulla voidaan tehdä verosuunnittelua, jolla voidaan ennakoida veroseuraamuksia ja minimoida verotusta. Omaisuutena oleva kiinteistö, joka on tarkoitus myydä, kannattaa arvioida perukirjaan käypänä arvona. Perintövero on edullisempi kuin kiinteistön myyntivoitosta maksettu pääomaveron, joka on 30 %. Vero on progressiivinen ja veroa menee 50 000 € ylittävältä osalta 32 %. (Lindholm 2013, 144). Verohallituksen internetsivuilla on lahjaveron ja perintöverolaskuri, joka on hyvä apuväline veron laskemiseen (Verohallinto).

Perintövero määräytyy I veroluokassa alla olevan taulukon mukaisesti. Esimerkiksi perinnön arvon ollessa alle 20 000 €, perinnöstä ei tarvitse maksaa veroa. Perinnön arvon ollessa 50 000 €, silloin perinnöstä menee veroa 11 %. Perintöveroluokat löytyvät vero.fi sivulta. (Verohallinto).

Esimerkki 12. Perinnön arvon romahdus

Jos perinnön arvo romahtaa verovelvollisuuden alkamisen jälkeen, voi hakea veron alentamista tai maksetun veron takaisin saamista. Esimerkiksi pörssiosakkeiden arvo voi romahtaa. Myönteinen päätös veroviranomaisilta on harvinainen. Päätökset eivät ole julkisia, eikä niistä voi valittaa.

Taulukko 1. Perintöverotaulukko 1.1.2015 alkaen I veroluokka (Verohallinto)

Perinnön arvo €	Vero alarajan kohdalla €	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000 – 40 000	100	8
40 000 – 60 000	1 700	11
60 000 – 200 000	3 900	14
200 000 – 1 000 000	23 500	17
1 000 000 -	159 500	20

Perintövero määräytyy II veroluokassa alla olevan taulukon mukaisesti. Perinnön saajat, jotka eivät kuulu I veroluokkaan, esimerkiksi sisarukset, he maksavat perintöveroa 27 % perinnön arvon ollessa 50 000 €.

Taulukko 2. Perintöverotaulukko 1.1.2015 alkaen II veroluokka (Verohallinto)

Perinnön arvo €	Vero alarajan kohdalla €	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000 – 40 000	100	21
40 000 – 60 000	4 300	27
60 000 – 1 000 000	9 700	33
1 000 000 –	319 900	36

8 PERINNÖNJAKO EUROOPAN UNIONISSA 2015

8.1 Uusi EU:n perintöasetus (650/2012)

Uutta EU:n perintöasetusta aletaan soveltaa 17.8.2015. Tämä uusi EU-asetus koskee perintöasioita, jotka vaikuttavat yli eri maiden rajojen. Tämä ei kuitenkaan koske verotusta eikä vaikuta kansallisiin perintöasioihin. Kuolinpesän selvittämisessä ja perinnönjaossa sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jossa perittävä asui kuollessaan. Poikkeuksena tähän pääsääntöön perittävä voi määrätä testamentilla, että hänen jälkeen jättämänsä perintö käsitellään sen maan lakien mukaan, jonka kansalainen hän kuollessaan tai valintaa tehdessään on ollut. (Suomen ulkoasianministeriö 23.4.2012.)

EU:n perintöasetuksen mukaan Suomen kansalaisen kuollessa, hänen asuunsa esimerkiksi Espanjan Aurinkorannalla, kuolinpesän selvitys ja jako tehdään Espanjan lakien mukaisesti. Ei ole merkitystä vaikka kaikki perilliset ovat Suomessa ja perittävällä on omaisuutta, esimerkiksi kesäasunto Suomessa. Lakiosaoikeus ja perimysjärjestys voi olla myös erilainen Suomessa kuin siinä maassa, missä perittävä asui kuollessaan. Aina asuinmaan vaihtuessa, vaihtuu perimyksen soveltuva laki, ellei testamentissa ole toisin määrätty. (Koponen 2013, 225.)

17.8.2015 voimaan tulevan uuden EU:n perintöasetuksen tarkoituksena on yhtenäistää viranomaisten toimivaltaa, lainvaltaa ja täytäntöönpanoa perintöasioissa koskevilla säännöksillä EU:n jäsenvaltioissa (Heikinsalmi 2012). EU-asetuksen tarkoituksena on yhtenäistää, minkä valtion lakia käytetään kansainvälisissä perintöasioissa. EU:n perintöasetuksen mukaan viralliset asiakirjat ovat lainvoimaisia ja ne on hyväksyttävä kaikissa jäsenvaltioissa. (Koponen 2013, 225–226.)

8.2 Eurooppalainen perintötodistus

Eurooppalainen perintötodistus otetaan uuden asetuksen myötä käyttöön EU:ssa. Perintötodistuksen avulla voi todistaa valtuutensa ja asemansa kuolinpesässä. Eurooppalaisen perintötodistuksen antaa valtio, jolla on toimivalta perintöä koskevassa asiassa. Suomi tekee lainsäädännössään EU-asetuksen edellyttämiä muutoksia, perintökaari pysyy ennallaan. Irlanti ja Iso-Britannia ja Tanska jättäytyivät EU:n perintöasetuksen soveltamisen ulkopuolelle. (Suomen ulkoasiainministeriö 23.4.2012.)

Eurooppalaista perintötodistusta tarvitaan esimerkiksi silloin, kun rekisteröidään toisen maan kiinteistörekisteriin omaisuutta (Koponen 2013, 225). Suomessa perintötodistuksen myöntää maistraatti. Tällä hetkellä Suomella on useiden valtioiden kanssa kahdenkeskeisiä perintöverosopimuksia. Niiden tarkoitus on estää mm. kaksinkertainen perintöverotus. Suomessa on tarkoitus myös saada voimaan uudistettu pohjoismainen perintösopimus. Eduskunnalle on annettu lakiasetus 5.2.2015, jonka tarkoitus on tehdä EU:n perintöasetuksen edellyttämät muutokset pohjoismaiseen perintösopimukseen. (Valtioneuvosto 2015.)

9 POHDINTA

Tämän työn tekeminen oli raskasta, mutta mielenkiintoista. Saimme tietoomme paljon tulevaisuudessakin tarvittavia asioita perunkirjoitukseen liittyen. Loppujen lopuksi on todella paljon asioita, joita pitää ottaa huomioon perunkirjoituksen eri vaiheissa. Henkilö, joka ei näistä asioista oikein paljoa tiedä eli suurin osa maamme kansalaisista, on todella epätietoinen mitä pitää tehdä ja milloin, siihen kun lisätään vielä se, että läheinen on kuollut ja mieli muutenkin sekaisin, kannattaa kuolinpesän asioiden hoidossa luottaa asiantuntijoihin. Läheisten ystävien tuki ja turva tällaisissa tilanteissa on monesti hyvinkin tarpeellista.

Lakitekstin lukeminen ja luetun sisäistäminen on hidasta. Tämän kääntäminen käytäntöön oli vieläkin haasteellisempaa. Huomasimme myös, että erilaisten esimerkkien ja kuvioiden avulla helpotamme työmme lukijoita sisäistämään asiat. Lainsäädäntö muuttuu jatkuvasti, joten myöhemmässä vaiheessa, kun tätä työtämme lukee, kannattaa aina tarkistaa ajantasainen lainsäädäntö. Uusia lakeja, asetuksia ja säädöksiä päivittyi jo tähän meidänkin työhön ja uusia tiedämme olevan tulossa. Tiedossa olevat asiaan liittyvät muutokset kerroimmekin työssämme.

Lopuksi haluamme antaa muutamia käytännön vinkkejä perunkirjoitukseen, jotka mielestämme ovat tärkeitä perintövero-unohtamatta. Visioimme siitä, mitä perunkirjoitus mahdollisesti tulee olemaan tulevaisuudessa

9.1 Käytännön vinkkejä perunkirjoitukseen

Käytännössä perunkirjoitukseen valmistautuminen on tärkeää, koska perukirja on omaisuus- ja velkaluettelo, johon luetteloidaan kuolinpesän varat ja velat kuolinhetkellä. Todistukset varoista ja veloista hankitaan hyvissä ajoin ennen perunkirjoitusta. Kiinteistöjen ja osakkeiden arviointi vaatii aikaa ja osaamista. Uskottu mies voi käyttää asiantuntija-apua, kiinteistönvälittäjää tai metsäalan osaajaa.

Kutsut perunkirjoitukseen tulisi lähettää osakkaille vähintään kahta viikkoa ennen tilaisuuden pitämistä. Mallikutsu perunkirjoitukseen ja malli valtakirjasta perunkirjoitukseen löytyy liitteistä. Tarkoitus on turvata kuolinpesän osakkaiden ja kuolinpesän velkojien tasapuoliset oikeudet. Perukirja on pohja verottajalle perintöveron määräämistä varten. Verottaja näkee perukirjasta perinnön, osakkaat ja omaisuuden säästön. Perinnönjättäjästä tarvitaan perukirjaa varten sukuselvityksiä ja virkatodistusten katkeamaton ketju. Kirkkoon kuuluvien sukuselvitykset saadaan viimeisen asuinpaikkakunnan kirkkoherranvirastosta ja kirkkoon kuulumattomien maistraatista. Viimeisestä virkatodistuksesta käy ilmi paikkakunta, josta asianomainen henkilö on muuttanut nykyiseen seurakuntaan. Näistä aikaisemmista seurakunnista tilataan myös perinnönjättäjän sukuselvitykset. Pesän osakkaiden virkatodistusten tarkoitus on todentaa, että perillinen on elossa. Tämä on niin sanottu ”elää-todistus”. Ulkomailla asuvan pesänosakkaan tavoittaminen on joskus haasteellista. Viralliset asiakirjat Ruotsissa asuvista saadaan väestökirjanpitoa pitävän verotoimiston (Skatteverket) kautta, mutta USA:ssa asuva joutuu käymään Suomen konsulaatissa, joka antaa tästä niin sanotun ”elää-todistuksen”.

Maistraatti tarjoaa osakasluettelon vahvistamiseen maksullista palvelua. Osakasluetteloiden vahvistaminen on tarpeellinen silloin, kun avio- tai sukulaissuhteet eivät selviä aukottomasti kirkonkirjoista tai väestörekisteristä. Tämä tilanne voi tulla eteen silloin, kun perittävä on asunut ulkomailla tai luovutetulla alueella ja kirkonkirjat ovat tuhoutuneet sodassa. Osakasluettelon vahvistaminen helpottaa asioiden käsittelyä, jos kuolinpesään kuuluu paljon osakkaita. Kuolinpesässä voi olla yksi tai esimerkiksi sataviisikymmentä osakasta.

Pesän osakkaat päättävät kenelle annetaan toimeksianto perunkirjoituksen tekemiseksi, valitaan kaikkia osapuolia miellyttävä ratkaisu. Mitä laajempi pesä on, sitä ammattitaitoisempaa ja kokeneempaa perunkirjoituksen tekijää tarvitaan. Esimerkkinä tällaisesta pesästä voidaan mainita toimeksianto, jossa on mukana yritystoimintaa, suuria velkoja, vastuita ja varallisuutta. Perunkirjoituksen voi tehdä pesäosakas tai joku muu ulkopuolinen henkilö tai lakiasioihin

perehtynyt henkilö tai toimisto. Pääasia on se, että tulee tehdyksi ajallaan ja oikein, lain ja määräysten mukaisesti.

Perunkirjoitukseen kutsutaan kaikki pesän osakkaat todistettavasti, koska silloin kukaan ei pysty väittämään, että hän ei ole saanut tietoa asiasta. Joku voi väittää, että on tarkoitus toimia vilpillisessä mielessä, vaikka salaamalla jotain jäämistöomaisuutta. Perunkirjoituksessa kaikilla osakkailla on velvollisuus ilmoittaa tiedossaan olevat kuolinpesään kuuluvat varat ja velat. Täten vahvistetaan, että uskotut miehet saavat kaikki perinnönjakoon vaikuttavat asiat tietoonsa. He vahvistavat vakuutuksellaan, että ovat merkinneet oikein kaiken oleellisen perukirjaan ja arvioineet pesän varat parhaan ymmärryksensä mukaisesti. Perukirjaan voidaan tehdä muutoksia ja täydennyksiä myöhemminkin. Perunkirjoituspaikaksi tulisi valita neutraali tila, jotta perunkirjoitus sujuisi mahdollisimman sujuvasti. Mikäli pesä on riitainen, perunkirjoitusta ja perinnönjakoa ei suositella pidettäväksi samassa tilaisuudessa.

Viimeistään perunkirjoituksen yhteydessä on hyvä sopia käytännöstä, kuinka kuolinpesän juoksevia asioita hoidetaan. Hyvään palveluun kuuluu valtakirjojen laatiminen kuolinpesän puolesta, jotta asiointi sujuisi viranomaisissa ja pankeissa joustavasti. Valtakirjan lisäksi tarvitaan jäljennös tai alkuperäinen perukirja ja kopiot kaikista virkatodistuksista. Kuolinpesän hoitajan vastuulla ovat kiinteistöistä huolehtiminen, kuolinpesän laskujen maksu, vakuutusten ja sopimusten siirto kuolinpesän nimiin ja tarpeettomien palveluiden irtisanominen.

9.2 Testamentti käytännössä

Testamentin pätevyys täytyy selvittää. Perillisille annetaan tieto testamentista, jonka jälkeen heillä on mahdollisuus kyseenalaistaa testamentin pätevyys. Tiedoksianto on pystyttävä todistamaan. Tässä voidaan ottaa allekirjoitukset ja kaksi todistajaa tai käyttää haastemiestä. Moiteaika on kuusi kuukautta ja aika lähtee tiedoksiannosta. Kanne on nostettava käräjäoikeudessa moiteajan kuluessa, jos halutaan saada testamentti kumoon. Silloin, kun kaikki perilliset testamentin tiedoksi saadessaan antavat hyväksymisklausuulin ja he, jotka ovat

oikeutettuja lakiosaan, ilmoittavat että eivät vaadi lakiosaansa, niin silloin sääsytään kuuden kuukauden odotusajalta. (Koponen 2013, 38–41.)

Testamentin lainvoimaisuustodistus haetaan vainajan kotipaikan kärjäoikeudesta. Vaihtoehto lainvoimaisuustodistukselle on se, että pesän osakkaat kirjallisesti ja oikeaksi todistetulla vakuutuksella ilmoittavat hyväksyneensä testamentin. Mahdolliset lakiosaperilliset ilmoittavat samoin luopuneensa lakiosastaan ja etteivät ole tehneet lakiosan säilyttämiseksi vaadittavaa ilmoitusta.

Yleistestamentin edunsaajalla on pesänosakkaan oikeudet ja velvollisuudet. Tämä tarkoittaa sitä, että hän on kuolinpesän osakas vainajan kuoltua. Esimerkiksi, jos testamentti riitautetaan, niin yleistestamentin edunsaaja on pesän osakas niin kauan, että asia on selvitetty loppuun. Erityistestamentilla nimetty omaisuus irrotetaan testamentin saajalle. Hän ei vastaa pesän velvoitteista. Poikkeuksena kuitenkin, että velallisen asema on vahva ja myös erityistestamentin saaja voi joutua omaisuudellaan maksamaan velkoja pois. Testamentin ja suosiolahjan saajat voivat joutua maksamaan myös lakiosan perittävän rinta-perillisille.

9.3 Perintöveron vaikutuksia

Uusi EU:n perintöasetus sallii perinnönjättäjän valinnan siitä, minkä maan lakien mukaan hänen jättämänsä perintö käsitellään. Perintöverotuksessa on eroja EU:n sisällä eri valtioiden välillä. Julkisuudessa on käsitelty kahden varakkaan henkilön muuttoa pois Suomesta perintöverotuksen takia. Ruotsissa ei ole perintöverotusta. Näin vaalien alla on pohdittu, voitaisiinko perintöveropakolaisille määrätä lähtömaassa omaisuuteen liittyvä vero. Euroopan unionin säädökset turvaavat vapaan liikkuvuuden EU-alueella. Nähdäksemme suunniteltu vero saattaisi olla tämän vapaan liikkuvuuden rajoittamista. Lakien harmonisointi EU:n tasolla tarvitsee paljon osaamista perintöasioissa, jos joutuu usein muuttamaan maasta toiseen.

Kiinteän ja arvokkaamman irtaimen omaisuuden arvostaminen on haasteellista. Mikäli pesässä oleva omaisuus on tarkoitettu myytäväksi, sitä voisi kaupata jo ennen perunkirjoituksen tekemistä, vaikka varsinaiset kaupat tehtäisiinkin myöhemmin. Jos kohteen arvo on täsmällisesti tiedossa perunkirjoituksessa, selvittää perintöverolla ja välttyään myyntivoiton verotukselta, joka todennäköisesti on korkeampi kuin perintövero.

Tulevaisuuden perunkirjoitukset tultaneen tekemään sähköisesti viranomaisille. Sähköistä asiakirjojen hakemisen palvelua tarjoaa eAsiakirjat.fi-palvelu niminen yritys. Voimme ennustaa, että tulevaisuudessa pääsemme esimerkiksi pankkitunnuksilla tai mobiilitunnistautumisella tilaamaan, valtuuttamaan tai tekemään itse erilaisia laillisia asiakirjoja ja tilaamaan virkatodistukset yhdestä kohteesta. Tulevaisuuden visio on se, että voimme tehdä itse sähköisesti lakisääteiset perukirjat ja testamentit sekä avioehdot. Sähköiset asiakirjat ja niiden säilyttäminen hallitusti ovat tulevaisuutta.

LÄHTEET

- Aarnio, A. & Kangas, U. 2009. Suomen Jäämistöoikeus1. Perintöoikeus. Helsinki: Talentum.
- Aarnio, A. & Kangas, U. 2010. Perhevarallisuus-oikeus. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Aarnio, A., Kangas, U., Puronen, P. & Rabinä, T. 2011. Perunkirjoitus ja perinnön veroseuraamukset. Helsinki: Talentum Media Oy.
- eAsiakirjat.fi. Viitattu 29.3.2015 eAsiakirjat.fi -palvelu
- Handelsbanken. Kuolinpesän pankkiasiat. Viitattu 7.3.2015
[http://www.handelsbanken.fi/shb/inet/icentfi.nsf/vlookuppics/10_tilit__kortit_ja__maksut_kuolinpesan_ohje/\\$file/kuolinpesa_ohje.pdf](http://www.handelsbanken.fi/shb/inet/icentfi.nsf/vlookuppics/10_tilit__kortit_ja__maksut_kuolinpesan_ohje/$file/kuolinpesa_ohje.pdf)
- Heikinsalmi, M. EU:n perintöasetus yhtenäistää tuomioistuimen toimivaltaa ja lainvalintaa koskevat säännökset jäsenvaltioissa. Defensor Legis 6/2012, 828.
- Helin, M. 2013. Suomen kansainvälinen perhe – ja perintöoikeus. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Kasso, M. 2011. Kiinteistön välitys ja – arviointi. Helsinki: Talentum Media Oy.
- KKO:n ratkaisu 1983. Viitattu 14.3.2015
<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1983/19830061t>
- KKO:n ratkaisu 1989. Viitattu 10.3.2015
<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1989/19890040>
- KKO:n ratkaisu 1994. Viitattu 15.3.2015
<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1994/19940120>
- Koponen, J. 2013. Kuolinpesän osakkaan opas. 11. uudistettu painos. E-kirja. Helsinki: Verotieto Oy.
- Laki24. Viitattu 11.2.2015 <http://www.laki24.fi/pepe-kuolinpesahallinto-omaisuudenhoito.html>
- Linnainmaa. L. 2002. Lakiopas Omaiselle. Helsinki: WSOY.
- Lindholm, T. 2014. Lahjaverokirja. 12. uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy.
- Lindholm, T. 2013. Perintöverokirja. 3. painos. Helsinki: Verotieto Oy.

- Lohi, T. Edilex. Lakimies 2013/5, 909. Osituksen esisopimuksen käyttöalasta – keskustelua puolisoiden sopimusvapauden rajoista. Viitattu 22.3.2015
<http://www.edilex.fi/lakimies/10996>
- Maanmittauslaitos. Kiinteistön omistuksen muuttuminen. Viitattu 28.2.2015
<http://www.maanmittauslaitos.fi/kiinteistot/kiinteistokauppa-kirjaamisasiat/kiinteiston-omistuksen-muuttuminen>
- Maistraatti 2015. Alaikäisen lapsen omaisuuden hoitaminen. Viitattu 3.4.2015
<http://www.maistraatti.fi/Documents/Holhoustoimi/Alaikaisen%20lapsen%20omaisuuden%20hoitaminen.pdf?epslanguage=fi>
- Maistraatti 2015. Avioehtosopimus. Viitattu 12.3.2015
<http://www.maistraatti.fi/avioehtosopimus>
- Mattila, M. kevät 2014. Kiinteistöoikeuden perusteet. Luento. Lapin ammattikorkeakoulu.
- Mikkola, T. 2010. Lesken asema jäämistö- ja vero-oikeudessa. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- MTV. Digitaalisuus pirstaloinut omaisuuden – testamentin tekeminen entistä vaikeampaa. Jukka Auramies. Viitattu 1.3.2015
<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/digitaalisuus-pirstaloinut-omaisuuden-testamentin-tekeminen-entista-vaikeampaa/4825578>
- Nevalainen, A. syksy 2012. Perhe ja perintöoikeus. Luento. Rovaniemen ammattikorkeakoulu.
- Norri, M. 2010. Perintö ja testamentti. Käytännön käsikirja. Helsinki: Talentum.
- Oikeusministeriö 2015. Isyyslain uudistaminen. Viitattu 19.3.2015
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/lakihankkeet/henkilo-perhe-ja/isyyslainuudistaminen.html>
- OP Ryhmä. Lakipalveluiden useimmin kysytyt kysymykset. Viitattu 17.3.2015
<https://www.op.fi/op/op-ryhma/op-ryhma/osuuspankit/lakipalveluiden-useimmin-kysytyt-kysymykset?cid=151057744&srcpl=4>
- Perintökaari 5.2.1965/40. Viitattu 8.3.2015
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040>
- Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378. Viitattu 7.3.2015
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1940/19400378>
- Piironen, I. 2014. Mitä voi tehdä digitaaliselle jäämistölle? Oma aika 1/2014 67 - 71.

Puronen, P. 2008. Näin teen perukirjan itse. 4. uudistettu painos. Helsinki: Talentum

Puronen, P. 2011. Perintö – ja lahjaverotus. 10. uudistettu painos. Helsinki: Talentum

Rehn, O. 2008. Perintö, lahja ja verotus. Helsinki: Schildts Kustannus Oy.

Suomen hautaustoimistojen liitto ry. Viitattu 3.3.2015
<http://www.hautaustoimistojenliitto.fi/index.php?id=13>

Suomen lakiopas. Viitattu 29.3.2015
<http://www.lakiopas.com/asiakirjamallit/perukirja/>

Suomen ulkoasiainministeriö 2015. Eurooppatiedotus.fi. Viitattu 23.3.2015
http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=246593&contentlan=1&culture=fi-FI#.VPAol_msUsw

Valtioneuvosto tiedote 5.2.2015. Uusi EU-asetus yhtenäistää kansainvälisiä perintöasioita, myös pohjoismaista perintösopimusta uudistettu. Viitattu 8.3.2015 http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/uusi-eu-asetus-yhtenaistaa-kansainvalisia-perintoasioita-myo-pohjoismaista-perintosopimusta-uudistettu?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_redirect=%2Fhaku%2F-%2Fq%2Feurooppalainen%2520perint%25C3%25B6todistus

Verohallinto 2015. Perintö. Viitattu 23.3.2015 <http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinto>

Verohallinto 2015. Perintöveroasteikko. Viitattu 25.2.2015 [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Perintoveroasteikko\(16159\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Perintoveroasteikko(16159))
)

LIITTEET

- Liite 1. Perunkirjoituskutsumalli
- Liite 2. Valtakirjamalli perunkirjoitustilaisuuteen
- Liite 3. Malli pyynnöstä perunkirjoitusajan pidentämiseen
- Liite 4. Perukirjamalli
- Liite 5. Valtakirjamalli kuolinpesän pankkiasioiden hoitamiseksi
- Liite 6. Sopimusmalli kuolinpesän hallinnosta

Liite 1.

PERUNKIRJOITUSKUTSUMALLI VIHTORI ESIMERKIN JÄLKEEN

Perunkirjoitus Vihtori Esimerkin (k 1.1.2015) jälkeen pidetään

Keskiviikkona, 25.2.2015 alkaen klo 15.00

osoitteessa xxxxxntie 1, 96500 Rovaniemi. Perunkirjoituksen toimittaa allekirjoittanut Maija Meikäläinen. Osallistumisenne tilaisuuteen ei ole pakollista. Voitte myös valtuuttaa edustajan oheisella valtakirjalla.

Rovaniemellä 10.2.2015

Maija Meikäläinen

Osoite

96400 Rovaniemi

puh 040-xxx xxxx

Liite 2.

VALTAKIRJAMALLI

Valtuutan täten _____ edustamaan itseäni

Vihtori Esimerkin jälkeen tehtävässä perunkirjoituksessa.

Paikka, päiväys

Valtuuttaja

Valtuutettu

Liite 3.

MALLI PERUNKIRJOITUSAJAN PIDENTÄMISESTÄ

LAPIN VEROTOIMISTOLLE

Meripuistokatu 16, 94100 Kemi
Puhelinvaihte: 020 612 000
Faksi: 020 613 4170

verotoimisto.lappi@vero.fi

Asia	Perunkirjoitusajan pidentäminen
Hakija	Perunkirjoituksen laatimisen toimeksi saaneena Oikeuspalvelu Jaana Teikäläinen, Jaana Teikäläinen.
Hakemus	Pyydän, että 30.1.2014 kuolleen, Rovaniemeltä kotoi- sin olleen Ville Vihtorin, (XXXXXX-XXXX) perunkirjoit- uksen määräaika pidennetään 30.6.2014 asti. Asiakkaan viimeinen osoite: Rovaniementie xx, 96900 Saarenkylä.
Perustelut	Pesän lukuisten velkojen selvittäminen / perikunnan koolle saaminen tms.

Liitän oheen Ville Vihtorin sukuselvityksen.

Pyydän vastausta myös sähköpostiin kirjallisen vasta-
uksen lisäksi.

Rovaniemellä helmikuun 28. päivänä 2014

Oikeuspalvelu Jaana Teikäläinen

Jaana Teikäläinen
Oikeustie 1
96100 Rovaniemi
040-XXX XXXX
jaana.teikalainen@hotmail.fi

Liite 4. 1(5)

PERUKIRJAMALLI

LAADITTU Rovaniemellä 11.1.2011, Lakiasiantomisto Kalle Excelin toimitiloissa, osoitteessa Kemintie 123, 96100 Rovaniemi

PERINNÖNJÄTTÄJÄ **Ville Eemeli Esimerkki** (000000-0000)
kuolinpäivä: 1.10.2010
kotikunta: Rovaniemi
viim. osoite: Kirkkopolku 1, 96100 Rovaniemi

PESÄN OSAKKAAT

1. Leski, **Leila Liisa Esimerkki** (000000-0000)
Rovalan puistokatu 11, 96100 Rovaniemi
2. Poika, **Kari Eemeli Esimerkki** (000000-0000)
Rovalan puistokatu 11, 96100 Rovaniemi
3. Tytär, **Taru Maaria Esimerkki** (000000-0000)
Rovalan puistokatu 11, 96100 Rovaniemi

PESÄN ILMOITTAJA Leila Esimerkki

LÄSNÄ TOIMITUKSESSA

Toimituksessa olivat läsnä uskotut miehet ja kaikki osakkaat.

ASIAKIRJAT

Perukirjan perusteiksi esitettiin seuraavat asiakirjat:

- sukuselvitykset ja virkatodistukset vainajasta ja pesän osakkaista
- pankkien saldoilmoitukset talletuksista
- kuitit hautauskuluista yms. kulutositteita
- selvitys arvopapereista ja kiinteistöstä

Selvitykset otettiin tarpeellisilta osin liitteiksi tähän perukirjaan.

AVIO-OIKEUS

Puolisoilla oli avio-oikeus kaikkeen toistensa omaisuuteen. Avioliiton solmimispäivä 1.1.1970.

Liite 4. 2(5)

TESTAMENTTI	Perittävä ei ollut tehnyt testamenttia.
ENNAKKOPERINNÖT	Perinnönjättäjä ei ole antanut ennakoperintää, lahjaa tai muuta etuutta, joka olisi otettava huomioon perintöveroa määrättäessä.
VAKUUTUSKORVAUS	Perittävän kuoleman johdosta ei ole suoritettu PerVL 7a §:ssä mainittuja vakuutuskorvauksia tai taloudellista tukea.
TIEDONANNOT	Perintöverotusta koskevia lisätietoja antaa ja tiedoksiantoja vastaanottaa pesänhoitajana ja ilmoittajana toimiva Leila Esimerkki (osoite yllä). Tämän jälkeen pesän ilmoittaja ilmoitti pesän varat ja velat , jotka merkittiin perukirjaan, varat uskottujen miesten arvioimina, seuraavasti:

I PERITTÄVÄN OMAISUUS

- Pankkitalletukset korkoineen per kuolinpäivä:
Rovaniemen Seudun Osuuspankki, tilit:
000000-000000 8 300,00 €
000000-000001 8 200,00 €
- Arvopaperit ja osuudet:
As Oy Rovalan Puistokatu 11 osakkeet
nrot 1-999, jotka oikeuttavat hallitsemiaan 3h + k käsittävää 60 m²:n huoneistoa osoitteessa Rovalan Puistokatu 11 A 1, 96100 Rovaniemi, josta perittävän omistusosuus ½ 70 000,00 €
- Kulkuneuvot:
Henkilöauto Ford Ka vm. 2008 (XXX-000)
10 000,00 €
- Koti-irtaimisto:
Tavanomainen kalusto ja kodinkoneet,
josta perittävän omistusosuus ½ 500,00 €
- Henkilökohtaiset esineet:

Ei taloudellista arvoa 0,00 €

Liite 4. 3(5)

II PESÄN VELAT JA POISTOT

- Kuolinhetkellä maksamatta olleet hoito/sairauskulut	400,00 €
- Muistotilaisuuden tarjoilu (10 hlöä)	200,00 €
- Hautauslasku, srk.	300,00 €
- Hautaustoimiston lasku	900,00 €
- Kuolinilmoitus	250,00 €
- Hautakivi, varaus	1 000,00 €
- Valokuvasuurennos muistotilaisuuteen	20,00 €
- Pesänhoitajan puhelin- yms. kulut	85,00 €
- Osakkuuden vahvistaminen, varaus	40,00 €
- Saldo- yms. todistukset	30,00 €
- Jäännösvero vv.1999	350,00 €
- Puhelinlasku arvioituna kuolinpäivään	45,00 €
- Sähkölasku arvioituna kuolinpäivään	65,00 €
- Lakiasiaintomisto Jyrki Jokisen palkkio veroineen ja kuluineen	600,00 €

III PERITTÄVÄN OMAISUUDEN SÄÄSTÖ

Pesän varat yhteensä	97 000,00 €
Pesän velat ja poistot yhteensä	4 285,00 €
Pesän säästö	92 715,00 €

IV LESKEN OMAISUUS

1. Pankkitalletukset korkoineen per kuolinpäivä:

Rovaniemen Seudun Osuuspankki, tilit:

Liite 4. 4(5)

000000-000002	17 000,00 €
000000-000003	17 001,01 €

2. Arvopaperit ja osuudet:

As Oy Rovalan Puistokatu 11 osakkeet nrot 1-999, jotka oikeuttavat hallit- semaan 3h + k käsittävää 60 m ² :n huoneistoa osoitteessa Rovalan Puistokatu 11 A 1, 96100 Rovaniemi, josta lesken omistusosuus ½	70 000,00 €
Pörssivaja Oyj A, 10 kpl á 100 mk	200,00 €

3. Kiinteistöt:

Metsätila -niminen kiinteistö RN:o x:xx Keminmaan kunnan Ristikankaan kylässä pinta- alaltaan 4 ha	10 000,00 €
--	-------------

4. Koti-irtaimisto:

Tavanomainen kalusto ja kodinkoneet, josta lesken omistusosuus ½	500,00 €
---	----------

5. Henkilökohtaiset esineet:

Ei taloudellista arvoa	0,00 €
------------------------	--------

V LESKEN VELAT Ei velkaa.

VI LESKEN OMAISUUDEN SÄÄSTÖ

Lesken varat yhteensä	114 701,01 €
Lesken velat yhteensä	0,00 €
Lesken säästö	114 701,01 €

LESKEN ILMOITUKSET

Leski ilmoittaa, että hän käyttää oikeuttaan olla luovut-
tamatta omaisuuttaan tasinkona vainajan perillisille
(avioliittolaki 103 § 2 momentti).

Liite 4. 5(5)

Leski ilmoittaa, että hän pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn asunon (PK 3:1 a § 2 momentti).

VAKUUTUS

Pesän ilmoittajana vakuutan valaehtoisesti, että perunkirjoitusta varten antamani tiedot ovat oikeat ja etten tahallisesti ole jättänyt mitään ilmoittamatta.

Paikka ja aika edellä mainitut.

Leila Esimerkki

USKOTUT MIEHET

Todistamme täten, että olemme kaiken perukirjaan oikein merkinneet ja pesän varat parhaan ymmärryksemme mukaan arvioineet.

Paikka ja aika edellä mainitut.

Vihtori Touhukas

Rovaniemi

Neiti Näppärä

Rovaniemi

MUUT LÄSNÄOLLEET

Kari Esimerkki

li

Ek

li

Liite 5.

Valtakirjamalli kuolinpesän pankkiasioden hoitamiseksi

Vainajanimi

Vainajan henkilötunnus

Kuolinpäivä

Valtuutetun nimi

Valtuutetun henkilötunnus

Valtuutetun allekirjoitus

Valtuutetun osoite

Valtuutetun puhelinnumero

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Henkilötunnus

Paikka ja päivämäärä

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Henkilötunnus

Paikka ja päivämäärä

Valtuuttaja

_____ :n kuolinpesän osakkaat:

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Henkilötunnus

Paikka ja päivämäärä

Liite 6.

Sopimusmalli Juha Tavallisen kuolinpesän hallinnosta:

Me allekirjoittaneet Juha Tavallisen kuolinpesän kaikki osakkaat sovimme, että Jaana Tavallinen huolehtii pesän asioista kunnes pesä jaetaan, seuraavin ehdoin:

1. Jaana Tavallinen hoitaa itsenäisesti pesän kaikki juoksevat asiat. Omaisuuden myyntiin (lukuun ottamatta tilan normaaliin hoitoon kuuluvaa maataloustuotteiden kauppaa) ja muihin poikkeuksiin tai merkittäviin toimenpiteisiin Jaana Tavallinen saa ryhtyä vain silloin, kun kaikki pesän osakkaat ovat tähän suostuvaisia.
2. Jaana Tavallinen velvollisuus on tehdä veroilmoitus ja huolehtia muista vastaavista viranomaisasioista
3. Korvauksena edellä mainituista tehtävistä, Jaana Tavallinen saa 200 euroa kuukaudessa.
4. Jaana Tavallinen on tehtävä muille pesän osakkaille vuosittainen tili pesän hoidosta.

Paikka, aika ja kaikkien pesän osakkaiden allekirjoitukset, nimenselvennykset sekä henkilötunnukset.